

Vergaderjaar 2009–2010

24 515

Preventie en bestrijding van stille armoede en sociale uitsluiting

Nr. 159

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 1 oktober 2009

De vaste commissie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ heeft op 10 september 2009 overleg gevoerd met staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over:

- **de brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 8 juni 2009 over de notitie wetsvoorstel Wettelijk kader minnelijke schuldhulpverlening (24 515, nr. 152);**
- **de brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 19 juni 2009 over de maatregelen die het kabinet heeft genomen om extra aandacht te besteden aan schuldhulpverlening in verband met de economische crisis (24 515, nr. 153);**
- **de brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 15 juli 2009 over de stand van zaken inzake een aantal onderwerpen met betrekking tot schuldhulpverlening (24 515, nr. 156);**
- **de brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 8 september 2009 inzake de stand van zaken met betrekking tot certificering van schuldhulpverleningsorganisaties (24 515, nr. 158).**

Van het overleg brengt de commissie bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Jonker

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Post

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Jonker (CDA), voorzitter, Van Gent (GroenLinks), Blok (VVD), Meeuwis (VVD), Jan Jacob van Dijk (CDA), Smeets (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Omtzigt (CDA), Van Hijum (CDA), Timmer (PvdA), Koşer Kaya (D66), Lempens (SP), ondervoorzitter, Luijben (SP), Ulenbelt (SP), Ortega-Martijn (ChristenUnie), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Van der Burg (VVD), Koppejan (CDA), Tony van Dijk (PVV), Spekman (PvdA), Vermeij (PvdA), Vermeij (PvdA), Thieme (PvdD), Karabulut (SP) en Vos (PvdA).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Gerkens (SP), Sap (GroenLinks), De Krom (VVD), Weekers (VVD), Smilde (CDA), Depla (PvdA), Aptroot (VVD), Pieper (CDA), Willemse-van der Ploeg (CDA), Linhard (PvdA), Pechtold (D66), Spies (CDA), Irrgang (SP), De Wit (SP), Cramer (ChristenUnie), Biskop (CDA), Elias (VVD), Joldersma (CDA), Bosma (PVV), Tang (PvdA), Heerts (PvdA), Ouwehand (PvdD), Gesthuizen (SP) en Heijnen (PvdA).

Voorzitter: Jonker
Griffier: Esmeijer

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Blanksma-van den Heuvel, Jonker, Karabulut, Meeuwis, Ortega-Martijn en Spekman,

en staatssecretaris Klijnsma, die vergezeld is van enkele ambtenaren van haar ministerie.

De **voorzitter**: Goedenavond. Ik heet u van harte welkom bij dit algemeen overleg over schuldhulpverlening, in het bijzonder de staatssecretaris en de ambtenaren en de personen op de publieke tribune. De spreektijd voor de Kamerleden is acht minuten.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Voorzitter. Dit is een belangrijk debat, omdat de nood hoog is. Ik denk dat meer dan een half miljoen huishoudens momenteel te maken hebben met behoorlijke betalingsachterstanden. Wekelijks of zelfs dagelijks zien wij de toeloop bij de gemeenten om hulp in vaak heel moeilijke financiële situaties toeneemen. De recessie raakt heel veel mensen. Er melden zich op dit moment ook nieuwe groepen aan met financiële problemen, zoals gezinnen met hoge hypotheekschulden. Financiële problemen grijpen heel diep in in het leven en het welzijn van mensen. Het is aan de overheid om te proberen hierin een helpende hand te bieden.

We hebben al heel vaak het debat gevoerd over hoe de schuldhulpverlening van de gemeenten wat efficiënter en daadkrachtiger kan worden ingericht. De laatste keer was voor het zomerreces. Toen hebben wij cijfers gekregen waaruit blijkt dat nog maar 35% succesvol kan worden geholpen via de gemeentelijke hulpverlening. In die zin is dit debat erg urgent. Wij bespreken hierbij het stimuleringspakket van 130 mln. en het wettelijk kader voor het minnelijke traject. Ik zal allereerst ingaan op het wettelijk kader voor het minnelijk traject schuldhulpverlening. Om het geheugen even op te frissen, de reden waarom wij dit minnelijk traject wettelijk wilden vastleggen voor de gemeenten, was dat de vrijblijvendheid eraf zou moeten. Het moet wat meer aan banden worden gelegd; de kwaliteit en de zorgplicht moeten worden verbeterd; de effectiviteit moet worden verhoogd en we moeten voorkomen dat te veel mensen weer in de schulden komen als zij net geholpen zijn.

De CDA-fractie heeft de voorstellen van de staatssecretaris aan dit kader getoetst en komt daarbij tot de volgende conclusie. Wij zijn een groot voorstander van een integrale benadering van de schuldhulpverlening, omdat er altijd meer aan de hand is; één komt nooit alleen. Het proces van schuldhulpverlening bij gemeenten moet dan ook zo ingericht worden dat het integrale kader standaardonderdeel is van de maatschappelijke zorg. Dat mag niet een lege huls worden, maar daar moet gewoon inhoud aan worden gegeven. Hoe ziet de staatssecretaris die inrichting? Als daar geen invulling aan wordt gegeven, kan iedere gemeente dat op zijn eigen manier invullen. Is het niet beter om daarvoor duidelijke richtlijnen te ontwerpen?

Wat betreft de kwaliteit en de professionaliteit van het minnelijke schuldhulpverleningstraject benadrukken wij dat uniformering en standaardisering heel belangrijk zijn. Het is niet de bedoeling dat de gemeenten stuk voor stuk het geld besteden aan het ontwikkelen van soortgelijke instrumenten. Er bestaan al convenanten en gedragscodes, zoals de werkwijze schuldhulpverlening nieuwe stijl. Mijn fractie vraagt de staatssecretaris om eens te kijken naar een aantal best practices en die dan uit te rollen over de gemeenten.

Het wettelijk traject van de schuldhulpverlening van de WSNP (Wet schuldsanering natuurlijke personen) is vele malen succesvoller bij de afhandeling dan het huidige minnelijke traject. Een belangrijke reden

hiervoor is de afdwingbaarheid bij de schuldeisers. Harde, afdwingbare afspraken met schuldeisers zijn naar de mening van de CDA-fractie noodzakelijk om rust en stabiliteit aan het begin van het schuldhulpverlenings-traject te krijgen. Zeker in deze tijd, waarin schuldeisers het zelf ook vaak heel moeilijk hebben, is het goed dat het minnelijk traject heel hard wordt ingekaderd. Wij zijn voorstander van een brede wettelijke inkadering van het moratorium en niet van onderhandelingen over convenanten, zoals de staatssecretaris voorstelt.

Wat betreft de kwaliteit van de minnelijke schuldhulpverlening zijn wij voorstander van certificering. Het komt heel veel voor dat commerciële kantoren misbruik maken van de kwetsbaarheid van de schuldenaars. Dat vinden wij verwerpelijk. Wij willen dat het certificeren een soort keurmerk geeft. Dat hoeven wij niet wettelijk te regelen, maar in de communicatie van de overheid moet duidelijk zijn dat het de voorkeur heeft om bij problemen naar een gecertificeerd kantoor te gaan, met een keurmerk, omdat men dan kan vertrouwen op kwalitatief goede dienstverlening. Een volgende conclusie is dat wij vinden dat er harde criteria moeten komen voor wacht- en doorlooptijden. Wij willen geen wachtlijsten maar dat iemand direct een intakegesprek kan hebben als hij zich aanmeldt en dat na maximaal vier weken wachttijd over maatwerk wordt gecommuniceerd met de cliënt. Wat ons betreft wordt voorrang gegeven aan gezinnen met kinderen en personen met bedreigende schulden. Zij moeten volgens ons direct worden geholpen. De doorlooptijden mogen maximaal 36 maanden zijn, want 36 maanden op een bestaansminimum leven is meer dan voldoende. Dat vinden wij echt een maximum als het gaat om het minnelijk traject. Graag een reactie van de staatssecretaris.

Mijn fractie is van mening dat wettelijk vastgesteld dient te worden dat er geen beroep meer kan worden gedaan op het minnelijk traject van de schuldhulpverlening bij recidive; als er twee keer verwijtbaar een beroep wordt gedaan op het minnelijk traject en als men dat niet succesvol heeft kunnen afronden.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Mevrouw Blanksma zegt dat er geen wachttijd moet zijn en dat iedereen direct geholpen moet worden bij de intake. Daar ben ik het hartgrondig mee eens, maar vervolgens zegt zij dat gezinnen met kinderen voorrang moeten krijgen. Dat is dan toch niet nodig?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Wij zeggen: geen wachtlijsten. Dat betekent dat iedereen die aanklopt voor schuldhulpverlening, direct een intakegesprek zou moeten hebben en dat gezinnen met kinderen en mensen met bedreigende schulden direct worden geholpen en in het minnelijk traject terechtkomen. Het kan ook zijn dat er wat minder urgente problemen zijn. Dan zijn wij er voorstander van om met een maximale wachttijd van vier weken een hulptraject aan te bieden. Dat kun je een wachtlijst of een doorlooptijd noemen; dat is precies hetzelfde.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Als ik het goed begrijp zegt u dat iedereen maximaal vier weken mag wachten, behoudens gezinnen met kinderen en mensen met bedreigende schulden, wat u daar ook onder verstaat.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ja, maximaal.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Kunt u mij dan uitleggen waarom gezinnen met kinderen voorrang krijgen? Niet dat ik dat onbelangrijk vind, want dat is natuurlijk ontzettend belangrijk, zeker als je het hebt over huisuitzetting, maar dat geldt natuurlijk ook voor mensen zonder kinderen.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik denk dat gezinnen met kinderen voorrang zouden moeten hebben, omdat als er dan sprake is van heel hoge schulden, zij ook vaak te maken hebben met een soort uitslui-

ting, bijvoorbeeld dat zij niet kunnen deelnemen aan sportclubs, en daardoor maatschappelijk een aantal dingen tekort komen. Wij zeggen dat de kinderen er nauwelijks iets aan kunnen doen en zeer onschuldig zijn, dus wij willen hierbij een soort voorkeursbehandeling, zodat zij niet de dupe worden van deze tragische situaties.

Wij zijn nu meer dan een jaar aan het praten over het wettelijk kader en dat vindt de CDA-fractie eigenlijk veel te lang. Wij hadden dit wettelijk traject eigenlijk al veel eerder moeten realiseren. De tijdslijn die de staatssecretaris voorziet, is dat de wet pas 1 juli 2010 kan worden geïmplementeerd. Zouden wij elkaar niet wat scherper moeten houden? Zou een implementatietijdstip van 1 januari 2010 tot de mogelijkheden behoren? In het stimuleringspakket is 130 mln. vrijgemaakt aan extra middelen voor de komende drie jaar. Wat ons betreft moet dit bedrag worden ingezet voor het wegwerken van de wachtlijsten, betere doorlooptijden en efficiency. De drie maatregelen die de staatssecretaris heeft voorgesteld, kunnen op onze steun rekenen, maar ik heb hierover nog een paar vragen. Heeft de staatssecretaris inzicht in de toename van de schuldproblematiek? Er wordt gesproken over oplopende wachttijden en doorlooptijden. Heeft de staatssecretaris daar zicht op? Kan zij daarover wat cijfers noemen?

De ideale situatie bij het oplossen van de schuldproblematiek zou volgens ons zijn dat het accent wordt gelegd op de preventieve kant. Voorkomen is beter dan genezen. Er wordt nu 5 mln. vrijgemaakt om de werkpleinen van het UWV extra geld te geven. Wij hebben ons oor te luisteren gelegd en gehoord dat zij helemaal nog niet zijn geëquipeerd om bij mensen die daar komen, vroegtijdig te signaleren dat er sprake is van een schuldenproblematiek. Hoe wordt dat bedrag van 5 mln. volgens de staatssecretaris besteed door het UWV? Als dat in de grote pot wordt gedaan, krijgen wij die gerichte aandacht voor de schuldenproblematiek niet goed in de vingers.

De maatregelen 2 en 3 hebben te maken met de opvang en het verbeteren van de effectiviteit. Het moge duidelijk zijn dat dit voor ons betekent: geen wachtlijsten, snelle doorlooptijden en goede nazorg. De extra middelen worden via een specifieke uitkering aan de gemeenten beschikbaar gesteld. Voor de CDA-fractie moet de vrijblijvendheid eraf en moeten de gemeenten kunnen aantonen waaraan die 130 mln. wordt besteed. Hoe gaat de staatssecretaris de effecten van die extra middelen monitoren? Waarop toetst zij dan?

De **voorzitter**: Als u zou willen afronden dan heeft mevrouw Karabulut aansluitend een vraag.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Tot slot heb ik nog twee losse punten. Het eerste betreft het Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS). Onze fractie wil dit ook in het zadel helpen, omdat dit een belangrijk preventief instrument is. Het ministerie van Financiën heeft het CBP verzocht om voor 1 juli 2009 te reageren of het LIS voldoet aan de Wet bescherming persoonsgegevens. Wij hebben deze reactie nog niet gezien. Kan de staatssecretaris ons bijpraten of er enige ontwikkelingen zijn? Tot slot de budgetcoaches van de DSB Bank. Wanneer klanten van de DSB Bank een budgetcoach over de vloer krijgen, tekenen zij heel vaak een soort looncessie. Dat is ook in het nieuws geweest. Wij krijgen signalen dat de looncessie het schuldhulpverleningstraject behoorlijk kan belemmeren. Hoe denkt de staatssecretaris over dit verschijnsel? Hoe zouden wij dit kunnen voorkomen in het schuldhulpverleningstraject? Kunnen wij proberen om ook die bank te betrekken bij een minnelijke afwikkeling?

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik wil even terug naar de wachtlijsten. Wij hebben het vaker in debatten over de groeiende wachtlijsten, maar vooral ook over het gebrek aan inzicht in de wachtlijsten. Begrijp ik het goed dat

mevrouw Blanksma aan de staatssecretaris vraagt om inzichtelijk te maken waar wij staan, zodat we vervolgens ook de vorderingen kunnen volgen?

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ja, dat hebt u heel goed begrepen. Wat ons betreft is de vrijblijvendheid eraf. De gemeenten moeten leveren. Ik kan alleen maar zien of er wordt geleverd als ik weet waar ik het over heb, dus feiten boven tafel. Ik denk dat wij in alle debatten die wij hierover hebben gevoerd, heel duidelijk hebben gezegd dat wij willen weten waar wij staan en hoe groot de problemen zijn.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dan heb ik die vraag aan de staatssecretaris ook alvast gesteld. Ik denk dat dit al langer een Kamerbrede wens is. Ik ga meteen door met mijn inbreng. Wij hebben het hier eigenlijk al jaren over met de staatssecretaris. Er is nu extra geld vrijgemaakt om de wachtlijsten weg te werken, vanwege meer toeloop door die verschrikkelijke crisis, die voornamelijk is veroorzaakt door de banken. De wachtlijsten groeien. Ik heb voorbeelden van gemeenten waar mensen twee, drie of zelfs zeven maanden moeten wachten. Ik kan aan die informatie komen, dus ik wil net als mevrouw Blanksma dat de staatssecretaris de Kamer nu volledig informeert over hoe het staat met de wachtlijsten bij de gemeenten, zodat wij weten waar het geld naartoe gaat en of het in zoverre opschiet dat de wachtlijsten bijvoorbeeld volgend jaar zijn opgelost. Graag hoor ik hierover een toezegging van de staatssecretaris.

Dan de budgetcoaches van de DSB Bank. Dirk Scheringa, wie kent hem niet? Er stond weer een heel verhaal in Het Parool over een soort marsmannetjes, budgetcoaches of mensen van een incassobureau, waarvan het bedrijf DSB ook weer de eigenaar blijkt te zijn. Dat doet er eigenlijk niet zo heel veel toe. Ik heb hierover ontzettend veel mails gehad met verhalen dat mensen gewoon onder druk worden gezet om te tekenen. Mensen die toch al compleet in de sores zitten, worden onder druk gezet om nog meer leningen te nemen door diezelfde bank die onverantwoord hoge hypotheek heeft verstrekt. Ik denk dat de staatssecretaris het met mij eens moet zijn dat dit niet kan. Ik heb al eerder vragen gesteld over de budgetcoaches die worden ingezet door de DSB Bank. Dat vond ik al een vreemd verhaal; een bank die eerst mensen de vernieling in helpt en vervolgens zegt toch een beetje te gaan helpen. Volgens mij moet die bank gewoon voorkomen dat mensen een torenhoge hypotheek krijgen. Daarvoor hebben zij ook boetes gekregen, maar ik wil eigenlijk een principiële uitspraak van de staatssecretaris dat banken niet aan schuldhulpverlening moeten doen, dat de DSB Bank activiteiten zoals budgetcoaches moet staken en dat banken gewoon hun wettelijke zorgplicht moeten nakomen, zodat mensen helemaal niet meer naar de schuldhulpverlening moeten.

Een andere vraag aan de staatssecretaris is of het leggen van loonbeslag wel mag. Volgens mij kan dat helemaal niet, zeker niet onder druk. Hierover is een uitspraak van de Hoge Raad. Ik zou graag willen dat de staatssecretaris dat onderzoekt. Belangrijker nog is dat ik signalen krijg dat niet alleen de DSB Bank maar meerdere banken deze lugubere praktijken hebben. Mijn suggestie is dat de AFM hiernaar onderzoek doet en vervolgens de nodige maatregelen treft.

Ik vind het ontzettend belangrijk dat de staatssecretaris met alle schuldhulpverleners, niet alleen degene die lid zijn van de NVVK, om de tafel gaat zitten. Als mensen met een loonbeslag aankloppen bij de schuldhulpverleners, moeten deze alles in het werk stellen en juridische bijstand verlenen om deze beslagen, die op oneigenlijke gronden worden opgelegd, ongedaan te maken. Graag een reactie van de staatssecretaris. Dat hele DSB-verhaal toont ook aan hoe belangrijk goede, toegankelijke schuldhulpverlening is, waar het wetsvoorstel over gaat waar wij vandaag over spreken. Gemeenten moeten instrumenten in handen krijgen om dit

soort praktijken tegen te gaan, zodat Dirk Scheringa mensen niet onder druk kan zetten en zich niet kan onttrekken aan het komen tot een goede regeling.

Daarom is het noodzakelijk dat er een moratorium in het wetsvoorstel komt, zoals mevrouw Blanksma ook zei, en niet convenanten of vrijblijvende uitspraken. Schuldhulpverleners en gemeenten zeggen dit ook. Er zijn heel veel partijen die wel mee willen werken, maar er zijn ook genoeg partijen, zoals de DSB, maar ook kleinere, die de boel frustreren. Daarom is zo'n afkoelingsfase in de vorm van een moratorium als stok achter de deur echt noodzakelijk. In de brief wordt een onderzoek genoemd dat in 2011 af zou zijn, met een soort verwijzing in het wetsvoorstel naar convenanten. Dat vind ik echt volstrekt onvoldoende. Ik roep de staatssecretaris op om hard te werken om te komen tot een moratorium. Volgens de SP-fractie moet dat gewoon in het wetsvoorstel worden opgenomen. Er zijn nog andere zaken om ervoor te zorgen dat gemeenten hun zorgplicht kunnen uitvoeren. Het gaat om integrale dienstverlening, waarbij de schuldeisers partij zijn. Het ene punt is dat moratorium. Over het andere punt heeft Freek Ossel, wethouder in Amsterdam, een suggestie gedaan die ik ook eerder heb gedaan aan de minister van Financiën, namelijk om de kosten van de schuldhulpverlening te verhalen op de crediteuren. Hun invorderingsmogelijkheid zou moeten komen te vervallen als blijkt dat banken zich schuldig hebben gemaakt aan overkreditering, met andere woorden hun zorgplicht niet nakomen, zoals bij de hypotheek van de DSB Bank. Ik denk dat dit ontzettend belangrijk is, als je het hebt over rechten en plichten van schuldeisers en schuldenaars. Dat betekent ook dat er wettelijke kredietwaardigheidsnormen moeten worden ingevoerd. Die zijn er al, maar zij zijn nu vrijblijvend. De staatssecretaris heeft al eerder gezegd hierover met de minister van Financiën te zullen overleggen. Ik ben benieuwd naar het resultaat daarvan.

Ik zit toch wel een beetje met de certificering in mijn maag. Daar zijn wij ook al jaren over bezig. De staatssecretaris zegt enerzijds dat zij dit belangrijk vindt, omdat certificering het instrument moet zijn om malafide schuldhulpverleningbureaus die willen profiteren van mensen die al in die ellendige schulden zitten, aan te pakken. Die moeten wij eruit halen, maar vervolgens zegt zij dat zij dit niet belangrijk vindt en het niet in het wetsvoorstel opneemt. Ik snap dat niet. Ik begrijp uit brieven van de grote gemeenten dat zij er ook geen voorstander van zijn. Waar zit dat nu in? Overweegt de staatssecretaris om te komen tot wettelijke certificering, met wettelijke kwaliteitseisen waaraan iedereen moet voldoen? Blijkbaar lukt het de branche niet en wij moeten toch die kwaliteit kunnen garanderen.

Wat betreft de wachttijden sluit ik mij gemakshalve aan bij mevrouw Blanksma, maar ik vind dat iedereen direct geholpen zou moeten worden. Idealiter moet er natuurlijk geen wachttijd zijn, maar ik weet dat de praktijk weerbarstig is. Er wordt een maximale wachttijd genoemd van vier weken. Kan deze niet twee weken zijn? Dat weet ik niet, want ik zie niet wat daarin de ruimte is. Wat mij betreft moet iedereen direct geholpen worden en niet alleen gezinnen met kinderen.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Bent u er voorstander om wettelijk als zorgplicht vast te leggen dat iedereen die bij de gemeente aanklopt, recht heeft op een intakegesprek en dat er daarna een wachtlijst zou kunnen zijn van maximaal vier weken.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ja, ik ben heel blij dat wij dat samen kunnen regelen. We hebben dat al eerder besproken. Dat is ontzettend belangrijk. Daarom is het ook goed dat er snel een wet komt.

De **voorzitter**: Kunt u afronden?

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ja, dat ga ik doen. In de brief worden voorbeelden genoemd van dingen die verplicht moeten worden aanbesteed. Gemeenten moeten schuldhulpverlening gaan inkopen. Er worden geen voorbeelden genoemd waarbij dat niet verplicht is. Dat zou ik ook wel willen weten. Ik wil ook weten of het überhaupt nodig is om aan te besteden, want wij kennen allemaal de ellende met de Wmo en de inburgering. Daar gaan heel veel kosten, tijd en bureaucratie in zitten. Ik zou die tijd, dat geld en die energie liever willen steken in goede schuldhulpverlening. Worden hierbij ook een aantal kwaliteitseisen gesteld, zodat niet de laagste prijs gaat gelden, waarbij je vaak de minste kwaliteit hebt? Worden er eisen gesteld aan de opleiding van personeel, de contracten en andere zaken? Wellicht heeft de staatssecretaris daar ook over nagedacht. Tot slot vraag ik inzicht in de wachtlijsten en of dat landelijk informatiesysteem ooit nog zal lukken.

De heer **Spekman** (PvdA): Voorzitter. Ik ben blij dat er nu het begin van een wetsvoorstel is. Mijn complimenten aan de staatssecretaris dat we nu eindelijk zo ver zijn gekomen. Ik ben ook blij dat al in het voorjaar is besloten om 130 mln. vrij te maken voor schuldhulpverlening. Als je met mensen praat, blijkt dat dit geld hard nodig is, omdat een toenemend aantal mensen in de problemen komt. Ik had een complimentje verwacht van mevrouw Karabulut, omdat dit een specifieke uitkering voor gemeenten is. Het is jammer dat dit complimentje niet is gekomen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik had hierover een vraag aan de heer Spekman.

De heer **Spekman** (PvdA): Of de rest van het geld ook via een specifieke uitkering geschiedt?

Mevrouw **Karabulut** (SP): Juist.

De heer **Spekman** (PvdA): De SP is echt geniaal in het geven van complimentjes, maar in ieder geval bedankt voor het compliment voor die 130 mln., waar u hartstikke blij mee bent.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik werd inderdaad wel ongeduldig. Het werd tijd dat dit eindelijk in een specifieke uitkering naar de gemeenten ging. Mijn vraag is inderdaad of wij dat ook zo regelen voor de rest van het budget.

De heer **Spekman** (PvdA): Het is bijna te flauw voor woorden, want ik had die vraag zelf al gegeven. U had kunnen zeggen dat u blij was dat het kabinet dit alvast doet, maar u blijft zitten in uw chagrijn, en dat is zonde.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Volgens mij ben ik helemaal niet chagrijnig. Volgens mij wordt de heer Spekman steeds chagrijniger.

De **voorzitter**: De heer Spekman zet zijn betoog voort.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik zal eerst ingaan op een aantal kleine, losse punten. Dan wil ik ingaan op een aantal maatregelen in verband met de crisis en op de wet. Daarna zal ik ingaan op het probleem van jongeren met schulden.

Wat betreft de losse punten sluit ik mij allereerst aan bij de opmerking over het LIS in de bijdrage van de fracties van het CDA en de SP. Ik vind het een belangrijke en interessante gedachte om tot een kredietwaardigheidstoets te komen, maar dan is voortgang van het LIS cruciaal. Dat blijft gewoon te lang hangen. Daar moeten we doorzetten. Ik weet dat een

aantal partijen, zoals GroenLinks, hier eerder kritiek op had, maar door de andere partijen werd dit gesteund. Waar mankeert het dan aan? Verder vind ik dat het tempo bij de herziening van de Pandhuiswet omhoog moet. Ik weet dat dit is overgedragen van de een naar de ander. Dat maakt mij allemaal niet uit, maar het is toch één kabinet, dan hoeft toch niet bij iedere overdracht het tempo een beetje omlaag te gaan? Ik spreek de staatssecretaris aan op de verantwoordelijkheid van het kabinet om niet iedere keer van vertraging in vertraging te schieten bij zoiets onbenulligs als het overdragen van het ene ministerie naar het andere. Wij hebben een afspraak gemaakt met het kabinet over een bepaald tijdstip en dat moet volgens mij toch wel te halen zijn. Ik ben zeer tevreden met de afspraken over de extra maatregelen voor de schuldhulpverlening vanwege de crisis, maar ik heb hierover nog een paar opmerkingen. Ik heb samen met de fracties van het CDA en de ChristenUnie een amendement ingediend over de middelen. De doelstelling achter het amendement, gecombineerd met het amendement van Agnes Wolbert was om weer te leren werken vanuit vertrouwen in plaats vanuit wantrouwen. Dat is wel ingewikkeld voor de overheid, want daar zijn we niet erg goed in, maar dat is wel het idee. Dat werken vanuit vertrouwen is vooral gericht op de uitvoerders op de werkvloer. Zij zouden een zekere mate van vrijheid moeten hebben om te werken volgens de presentiemethode, om het deftig te zeggen. Ik zie dat er binnen al die maatregelen weer relatief veel geld wordt uitgetrokken voor monitoring. Ik roep de staatssecretaris op om niet al te veel geld voor monitoring in te zetten. Een zekere monitoring is noodzakelijk, want anders kun je er niet van leren, dat weet ik en dat vind ik van belang, maar ik zie alleen soms dat we in de overdrive gaan.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Wij vinden het ook erg belangrijk dat die 130 mln. terecht komt bij de mensen die het nodig hebben, dus niet bij de overhead en de regeltjes en dat soort zaken. Is de PvdA-fractie het met ons eens dat dit extra geld, zeker in deze crisissituatie, vooral moet worden gebruikt voor het wegwerken van de wachtlijsten?

De heer **Spekman** (PvdA): Ja, maar ik ben nog bezig over iets anders. Er was een pot voor 130 mln. en vorig jaar is bij de begrotingsbehandeling bij amendement 4 mln. vrijgemaakt, met als doel om tot een aparte werkwijze te komen. Bij die 4 mln. zou ik het prettig vinden als die monitoring niet door externe organisaties wordt gedaan. Ik weet wel dat dit in de mode is, maar ik vind het zonde om die kennis buiten de overheid te houden. Die club krijgt daarna weer een opdracht bij een andere club, en zo gaan we maar door. Ik wil deze kennis binnen de overheid hebben. Ik word ondertussen gallisch gek van al die externe clubs die al die opdrachten krijgen. Als wij daarna die kennis nodig hebben, moeten we ze opnieuw inhuren. Dat is mij uit het hart gegrepen en daar blijf ik over zeuren tot ik doodga.

Over de centrale middelenondersteuning bij het bedrag van 130 mln. maak ik dezelfde opmerking als gisteren is gemaakt in het algemeen overleg over armoedebestrijding, namelijk over een aantal landelijk opererende vrijwilligersorganisaties. Ik heb al eerder gezegd dat ik daar ook een voorstander van ben. Ik vind het redelijk om een deel van dat bedrag daarvoor vrij te maken. Volgens mij is dat hartstikke goed besteed. Als wij de kracht van de Nederlandse samenleving benutten bij dit probleem, hebben wij een wereld gewonnen.

Voor de rest ben ik het helemaal eens met mevrouw Blanksma dat dit geld moet worden ingezet voor het verkorten of laten verdwijnen van die wachtlijsten. Ik vond de kritische vraag van mevrouw Blanksma over het UWV terecht, maar in Friesland wordt bijvoorbeeld gewerkt met mensen van de kredietbank die op zo'n werkplein zijn. Zo kan het prima georgani-

seerd worden. Dat hoeft helemaal niet zoveel te kosten en dat is volgens mij vele malen effectiever dan een aantal voorstellen die ik bij andere werkpleinen heb gezien. Ik hoor hierop graag een reactie van de staatssecretaris.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Bepleit u dan dat die extra 5 mln. niet naar het UWV gaat, maar bijvoorbeeld naar leden van de NVVK? Zij moeten dat werk doen op die werkpleinen, dus dan krijgt het UWV daar geen geld voor.

De heer **Spekman** (PvdA): Volgens mij was dat dus niet nodig. Kennis is altijd handig, maar hoeft volgens mij niet heel veel te kosten. Er zitten ook cursussen in het reguliere pakket. Ik vind het vooral belangrijk dat er mensen van kredietbanken aanwezig zijn op die werkpleinen, dus dat ondersteun ik.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik had dit niet ingebracht, maar ik wil dit wel heel graag ondersteunen. Dan zeg ik dat dit geld niet naar het UWV, maar naar de kredietbank moet gaan.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik stap over naar de wettelijke inbedding van het minnelijk traject. Ik ben positief over het voorliggende stuk, maar ik vind dat een aantal zaken ontbreken. Ik sluit mij aan bij de wens om te komen tot een moratorium. Ik denk dat dit eindelijk duurt, als de Kamer de knoop niet durft door te hakken, want het duurt al heel lang. Ik weet ook wel wie de grootste schuldeiser is. Dat is de overheid zelf, niet in de laatste plaats justitie. Er is ook nog wetgeving gekomen op het gebied van de gezondheidszorg. Ik kan mij alle moeilijkheden binnen de overheid zelf al voorstellen, dus ik vrees dat de Tweede Kamer dit uiteindelijk zal moeten doen. Een alternatief zou nog kunnen zijn om de stabilisatieperiode en de doorlooptijden te begrenzen. Ik realiseer mij dat dit hartstikke moeilijk is, want dat hangt weer af van de bereidwilligheid van de cliënt, die soms misschien ook de kont tegen de krib gooit. Dat is best ingewikkeld, maar je moet er wel iets mee, want anders zal een aantal kredietbanken het na vier weken gewoon laten oplopen, misschien op instigatie van de gemeente die er weinig geld voor over heeft, om welke reden dan ook. We moeten er iets mee en mijn voorkeur gaat echt uit naar een moratorium.

In de brieven van de NVVK en de gemeenten heb ik ook gelezen dat zij zich zorgen maken over de manier waarop mogelijkheden voor bezwaar en beroep open komen te staan. Ik deel die zorgen, want ik heb het idee dat de manier waarop het nu in concept is geformuleerd, kan leiden tot heel veel papierwerk. Het kan ertoe leiden dat iemand die heel veel schulden heeft en daarvan af wil komen, iedere keer bezwaar en beroep instelt om uitstel van executie te hebben voor de moeilijke, harde maatregelen die heel regelmatig door hulpverleners moeten worden genomen. Het moet niet leiden tot frustratie. Het lijkt mij voldoende als men één keer bezwaar en beroep doet.

Ik realiseer mij dat de staatssecretaris in het verleden veel heeft gedaan voor kwetsbare mensen en groepen, maar ik zie niet hoe zij met deze wet uit de voeten moeten. Wat gebeurt er nu? Wij zijn het erover eens dat samenwerking tussen de diensten die te maken hebben met hulpverlening, essentieel is. Er moet extra aandacht worden besteed aan afwijkende of kwetsbare groepen die net als in Den Haag in iedere gemeente voorkomen, zoals daklozen, licht verstandelijk gehandicapten, drugsverslaafden. Kan de staatssecretaris aangeven hoe de hulpverlening voor deze kwetsbare groepen er in de praktijk uit zal zien? In hoeverre kan dan worden afgeweken van de normen van de NVVK en de NEN? Als het gaat om een verslaafden die meerdere malen het minnelijk traject verwijtbaar niet succesvol hebben beëindigd, kun je wel zeggen dat zij niet toereke-

ningsvatbaar zijn, maar het is nog steeds wel verwijtbaar. Ik zit erg met die groepen in mijn maag. Wij moeten daar iets mee, want anders schiet het niet op. Ik heb hierop ook niet een, twee, drie een antwoord op, maar ik ben benieuwd naar het antwoord van de staatssecretaris.

Mijn laatste punt betreft jongeren met schulden. De PvdA heeft hiernaar onderzoek gedaan, want ik vind dat dit echt urgent is. Ik krijg van allerlei roc's dezelfde getallen, namelijk dat 20% van de uitval onder jongeren bij het roc rechtstreeks te maken heeft met het hebben van schulden. Ik hoor verhalen van jongeren die willen gaan studeren, maar die hun studie moeten afbreken omdat zij gedwongen worden te gaan werken, want dan kunnen zij hun schulden afbetalen. Dat is op korte termijn misschien winst voor die schuldeisers, maar op de lange termijn een groot verlies voor de samenleving. Ik zie dat heel veel bedrijven, zoals belbedrijven, soms profiteren van de roekeloosheid van jongeren. Op sommige scholen worden budgetteringscursussen gegeven, dus dat is heel goed, maar andere scholen doen er niet zoveel aan. Sommige instellingen gaan heel onbe-nullig en onhandig om met dakloze jongeren. Volgens mij is daar een wereld te winnen, dus wij hebben een soort aanvalsplan gemaakt voor jongeren en schulden, waarbij wij vier concrete voorstellen hebben gedaan. Ik hoor hierop graag een reactie van de staatssecretaris. Het belangrijkste is wat mij betreft dat wij jongeren altijd perspectief geven op een verder leven en dat wij niet een leven dat net is begonnen vernie-tigen. Dat betekent voor mij dat je er altijd voor moet zorgen dat iemand die jonger is dan 27 en die net is begonnen met een studie, die studie af kan maken, omdat hij daarna veel beter af is. Een goed voorbeeld daarvan is dat in Nijmegen eerst de schuld wordt overgenomen, onder stringente voorwaarden, en dat deze daarna moet worden terugbetaald. De wet moet dan ook worden veranderd, want volgens de wet kan van iemand worden geëist om zijn studie te onderbreken en werk te aanvaarden om zijn schuld af te lossen. Dat zouden wij graag aangepast willen zien.

De heer **Meeuwis** (VVD): Voorzitter. Als nieuweling op dit dossier ben ik begonnen met te kijken wat er sinds september 2008 allemaal is gebeurd. Toen is in deze commissie een aantal rapportages besproken met onder-zoek over de periode daarvoor waaruit bleek dat de schuldhulpverlening op lokaal niveau er beroerd aan toe was, om het voorzichtig te zeggen. De ambtsvoorganger van deze staatssecretaris heeft dit heel praktisch aange-pakt door te gaan rondbellen en te zeggen dat het nu eens een keer gere-geld moet worden. Ik begrijp dat dit een heel succesvolle actie is geweest. Volgens de NVVK is het percentage succesvolle minnelijke schikkingen dit jaar 70 en volgend jaar misschien wel 80. Met alle respect voor onze pogingen om hierin in te grijpen, dit lijkt eigenlijk al goed te komen, zonder dat er allerlei nieuwe regels en wetten zijn opgelegd. Ik hoor graag van de staatssecretaris wat het nut daarvan is, als zij die verbetering over-ziet. Zou dat ook moeten leiden tot conclusies over wat wij hier aan het bespreken zijn?

De VVD-fractie is positief over een goed verankerde minnelijke schuld-hulpverlening op gemeentelijk niveau en goede voorzieningen om mensen te helpen die met de rug tegen de muur staan, laat ik daar duidel-ijk over zijn. Het voorliggend voorstel lijkt daar op het eerste gezicht aardig op in te spelen, maar grijpt ook in op rechten van anderen. Het gaat om een grote groep mensen die hiervoor in aanmerking komen, dus de uitstraling naar mensen daaromheen, de crediteuren, is ook groot. De VVD-fractie ziet een aantal punten in dit voorstel waarin zij zich moei-lijk kan vinden. Volgens ons dient het uitgangspunt te zijn, en dat zal men met ons eens zijn, dat degene die schulden maakt, te allen tijde daarvoor verantwoordelijk is en blijft. Maar goed, er kan een situatie ontstaan dat het zo mis gaat dat iemand er niet meer op eigen kracht uitkomt en een beroep op de overheid gerechtvaardigd is. Wij vinden het wat lastig om dat een-op-een, zonder meer, ten koste te laten gaan van anderen in de

maatschappij, te weten andere burgers en kleine en grotere ondernemers. Dat is wel een lastig punt in het huidige voorstel.

Er is al gesproken over de convenanten waarin afspraken zijn gemaakt over de medewerking van crediteuren aan dit soort schuldhulpverlenings-trajecten. Ik ken de precieze getallen niet, maar ik hoor en lees dat dit geldt voor 90% van de crediteuren bij dit soort trajecten. Dat is dus veel meer dan enkele jaren geleden.

Het probleem is dat niet iedereen zich in zo'n convenant kan laten vangen. Ik geef een voorbeeld. Als een potentiële cliënt van de schuldhulpverlening zijn slaapkamer laat behangen door een zzp'er, een kleine ondernemer in de behangbusiness, en vervolgens niet betaalt, hebben twee mensen een probleem. Bij de een wordt het behangen niet betaald en de ander heeft een dusdanig financieel probleem dat hij in de schuldhulpverlening terechtkomt. Dat is lastig te vangen in een convenant, maar het is ook lastig om die behangende zzp'er zomaar uit te sluiten van zijn recht om bij de schuldenaar een beroep te doen op betaling.

Ik zit hier voor het eerst bij, maar ik vind het bijzonder dat het beeld ontstaat dat de DSB Bank mensen als een citroen op zo'n pers zet, en vervolgens is dat allemaal vreselijk en afschuwelijk. Die kleine zelfstandige, zoals de bakker op de hoek, is ook een schuldeiser, die misschien een of twee mensen in dienst heeft. Als de rijksoverheid zegt dat die rechten even vooruit worden geschoven, dan is dat nogal wat, als je daar niets tegenover stelt. Als we zeggen dat dit moet, omdat het heel praktisch is om het schuldhulpverleningstraject effectief te laten verlopen, dan moet er voor de betrokken crediteur iets tegenover staan wat betreft duidelijkheid over hoe snel dat gaat. Dan kun je doorlooptijden formuleren. Mevrouw Blanksma zegt terecht dat we dan wel binnen vier weken voor quitte moeten, maar als het budget op gemeentelijk niveau in september op is en in januari opnieuw wordt bekeken wie aan de beurt is, dan zit een kleine zzp'er vier maanden te wachten. Hij mag dus even niets meer en hij heeft geen duidelijkheid, maar onzekerheid over zijn financiële positie. Voor je het weet, heb je een domino-effect, want we zitten nog steeds met wat financiële problemen en crisis in Nederland, hoewel je dat beeld niet meer hebt als je naar Business News Radio luistert, vandaag de dag. Ik wil ook graag duidelijkheid over die andere kant; dat die mensen niet zonder meer zomaar buiten hun recht worden gesteld.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik begrijp dat u voor een zorgplicht bent van gemeenten en dat u eigenlijk wel voor een moratorium bent, maar ik snap niet zo goed wat u concreet voorstelt en wat u mist in de contouren van het wetsvoorstel van de staatssecretaris.

De heer **Meeuwis** (VVD): Even los van dat je principieel kunt vinden dat met dat moratorium mensen buiten hun recht worden geplaatst, vind ik dat je daar heel concreet tegenover moet stellen dat de kleine crediteuren een bepaalde zekerheid hebben over de snelheid waarmee zij worden geholpen en hun geld terugzien. Er moeten gewoon harde termijnen aan verbonden zijn. In het wetsvoorstel staat dat er een globale planning wordt gemaakt, maar dat kan van alles en nog wat betekenen. Ik vind het praktisch om bij een moratorium naar twee kanten zekerheden te geven, dus ook naar degenen die dat geld moeten krijgen.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Volgens mij is wat u nu zegt de uitwerking van het moratorium. Ik begrijp niet precies wat de VVD-fractie wil. Als we geen afspraken maken aan het begin van het traject, weet de schuldeiser dat hij niets krijgt, want degene die in financiële problemen zit, kan de schuldeiser niet terugbetalen. Wij proberen juist met zo'n moratorium te regelen dat er een gelijke verdeling is onder de schuldeisers en dat er geen voorrang wordt gegeven aan de hardste schreeuwer of degene die wettelijk de meeste mogelijkheden heeft om te

incasseren. Wij beschermen hiermee juist ook de kleine schuldeiser, dus ik begrijp niet waarom de VVD-fractie met zoveel poeha iets zegt wat eigenlijk gewoon in het voorstel zit.

De heer **Meeuwis** (VVD): Ik heb dat niet gelezen in het voorstel als zodanig. Als ik aan iemand iets lever, heb ik een wettelijk verankerd recht dat ik daarvoor betaald krijg. Ik wil dat recht best inleveren in het kader van het oplossen van het probleem van een ander, maar daar moeten dan wel harde afspraken tegenover staan en die heb ik niet gezien in het voorstel. Als de staatssecretaris zegt dat zij het ook redelijk vindt dat dit goed in balans is wat betreft die andere kant en als wij de afspraak maken dat wij dat doen, kunnen wij er snel uit zijn.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): De VVD-fractie is dus ook voor het wettelijk inkaderen van het moratorium; om daarover heldere afspraken te maken voor alle partijen.

De heer **Meeuwis** (VVD): Ja, maar dan ben ik wel helder, maar niet helder genoeg geweest. Het antwoord is ja, ...

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Dat is genoeg.

De heer **Meeuwis** (VVD): Nee, nee, ik mag deze zin gewoon afmaken. Het antwoord is ja, als die tegenprestatie, die andere kant, goed is geregeld, want je moet ook praktisch blijven, dus helder en inzichtelijk.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik ben wel benieuwd hoe u dan staat tegenover alle preferente schuldeisers die er zijn, want dat zijn over het algemeen niet de kleine zelfstandigen. Vindt u dan dat al die preferente schuldeisers hun positie moeten kwijtraken?

De heer **Meeuwis** (VVD): Onder een moratorium zullen voor preferente en niet-preferente schuldeisers vergelijkbare afspraken moeten worden gemaakt. Hoe dat precies technisch uitpakt, kan ik niet beoordelen.

De heer **Spekman** (PvdA): Uw meer principiële punt betrof de vraag hoe de wet- en regelgeving gehoord onze verhalen uitpakt voor de kleine zelfstandige en of deze zijn geld wel krijgt. Deze krijgt zijn geld niet, omdat er heel vaak preferente schuldeisers zijn. Dat is over het algemeen de overheid. Dat is overigens ingevoerd onder Paars.

De heer **Meeuwis** (VVD): Nee, dat was niet het punt dat ik maakte. Ik begon ermee dat veel partijen, met name grote organisaties, al allerlei afspraken hebben gemaakt in die minnelijke schuldhulpverlening. Dat is al geregeld in convenanten, en dat is goed. De aanleiding voor mijn opmerkingen is dat de kleine zelfstandige ondernemer niet in die convenanten past. De redeneerlijn is dat je die positie helder moet hebben. Omdat deze er niet in past, kun je zulke afspraken niet maken.

Een ander onduidelijk punt is dat iemand die verslaafd is of er een aantal malen eerder niet succesvol doorheen is gegaan, in aanmerking kan komen voor een aantal blokkeringsregelingen, maar als het gaat om ondernemers, moet er eerst geliquideerd zijn. Ik begrijp dat er zeer succesvolle minnelijke trajecten zijn geweest waarbij ondernemers juist niet failliet zijn gegaan, maar doorstarten, als er voldoende verdien-capaciteit in die onderneming zit. Dat kan een groot voordeel zijn. De vraag is of die liquidatie-eis altijd moet gelden. Als een ondernemer met een potentieel succesvol verdienmodel in de problemen zit, moet hij dan op grond van de WSNP eerst de boel liquideren of wordt die verdien-capaciteit ook belangrijk gevonden, waarmee uiteindelijk de afbetaling kan worden gedaan?

De **voorzitter**: Wij hadden het voornemen om aan te vangen met de eerste termijn van de beantwoording van de staatssecretaris, maar het was voor mevrouw Ortega-Martijn niet duidelijk dat dit overleg om zes uur begon. Aangezien er inderdaad gedurende de dag wat wisselingen zijn geweest, wil ik haar graag de gelegenheid geven om haar inbreng nog te leveren en dan gaan wij daarna over tot de beantwoording van de staatssecretaris.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Dank voor het begrip. Ik heb de andere betogen niet gehoord, dus ik zal wel dingen dubbel zeggen, maar dat moet dan maar.

De fractie van de ChristenUnie is er in ieder geval voorstander van om te komen tot een wettelijk kader voor de minnelijke schuldhulpverlening. Het moet mij van het hart dat dit wel een doekje voor het bloeden blijft. De wond zelf wordt wat mij betreft niet geheeld met dit wetsvoorstel.

Hoe meer ik mij verdiep in deze materie, hoe complexer het wordt. Ik kan mij heel goed de wanhoop voorstellen van mensen die in een traject van schuldhulpverlening terechtkomen.

Wat het allemaal zo complex maakt, is de versnippering hiervan over de verschillende ministeries, die er ieder hun eigen regels op na houden. Ik ben in contact gekomen met schrijnende gevallen, waarbij ook de kinderen de dupe ervan zijn geworden, bijvoorbeeld dat er loonbeslag wordt gelegd, waardoor er geen alimentatie betaald kan worden, of dat kinderen te weinig studiefinanciering ontvangen omdat uitgegaan wordt van een inkomen dat er niet is. Deze gezinnen komen door allerlei tegenstrijdige regels in een neerwaartse spiraal terecht. Dit kan niet zo doorgaan. Willen wij de schuldenproblematiek succesvol aanpakken, dan moeten wij kiezen voor een integrale benadering, ook gezien vanuit de ministeries. Is de staatssecretaris bereid om bij de verschillende ministeries te onderzoeken op welke manier er kan worden gekomen tot een meer samenhangend beleid, waardoor er ook meer recht wordt gedaan aan de schuldenaar? Bij deze integrale aanpak moet de hele schuldenaar betrokken worden. Is de staatssecretaris het met mij eens dat de sociale omgeving van de schuldenaar dit vooral moet doen, aangemoedigd en ondersteund door professionals? Het is aan de gemeenten om binnen hun gemeentegrenzen de diverse partijen, professionals en vrijwilligers, bij elkaar te brengen. Is de staatssecretaris bereid een gedeelte van de 130 mln. extra middelen beschikbaar te stellen voor landelijke vrijwilligersorganisaties? Op deze manier kunnen in samenwerking met gemeenten en met professionele schuldhulporganisaties projecten worden gestart om het ondersteunende werk van vrijwilligers bij de schuldhulpverlening te bevorderen.

Ik benadruk nogmaals dat de fractie van de ChristenUnie het accent legt op preventie, het voorkomen van schulden en overkreditering. Dit moet hand in hand gaan met schuldhulpverlening, anders blijft het gewoon dweilen met de kraan open. Ik roep de staatssecretaris op om toch te overwegen om gelden voor preventie te oormerken. Dat is nodig om gemeenten te stimuleren meer gebruik te maken van persoonlijke begeleidingstrajecten en om budgetconsulenten en coaches op te leiden en in te zetten. Daarnaast moet in het wetsvoorstel worden opgenomen dat er sprake moet zijn van een sluitende aanpak op het gebied van de schuldhulpverlening. In deze context vraag ik aandacht voor de bureaucratie waar mensen tegenaan lopen bij verschillende gemeentelijke kredietbanken. Het kan toch niet zo zijn dat iemand die zich op tijd meldt voor hulp bij de gemeentelijke kredietbank, wordt weggestuurd met de boodschap dat hij nog niet saneringsrijp is? Daarnaast is er sprake van regels waaraan mensen niet altijd kunnen voldoen, bijvoorbeeld dat de administratie inclusief de opgave van schulden op orde moet zijn bij de aanvraag. Het gaat vooral om kwetsbare mensen, die deze niet kunnen leveren. Als zij worden weggestuurd, komen zij nog dieper in de proble-

men. Er zijn gelukkig vrijwilligersorganisaties en kerken die in dit gat springen. Gaat de staatssecretaris met gemeentelijke kredietbanken en gemeenten overleggen over een effectieve, sluitende aanpak bij de schuldhulpverlening?

In het vorige debat heb ik aangegeven dat de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) een alternatief kan bieden voor het moratorium dat snel uitvoerbaar is. Ik wil graag weten waarom de staatssecretaris geen gebruik wil maken van dit alternatief. Zij stelt voor om onderzoek naar de wenselijkheid van een breed moratorium te laten verrichten en de Kamer daarover in het najaar van 2011 nader te berichten. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat het wetsvoorstel een vertraging gaat oplopen van minstens een jaar? Graag een reactie van de staatssecretaris.

De gemeente heeft een zorgplicht, maar er moet voor gewaakt worden dat zij deze ook kan uitvoeren. Voor de aanpak van schulden is maatwerk echt noodzakelijk, ook wat betreft de doorlooptijden. Ik ben hier tevreden mee, maar ik vraag de staatssecretaris of het mogelijk is om in de wet een hardheidsclausule op te nemen om in bijzondere gevallen hiervan af te wijken. Ik hoor ook graag een reactie van de staatssecretaris op het signaal van de gemeenten dat het instrumentarium ontbreekt om doorlooptijden te regelen, doordat zij afhankelijk zijn van externe partijen.

Gemeenten zijn verplicht om de schuldenaar globaal inzicht te geven in de doorlooptijd. Voor een goede samenwerking met de schuldeisers lijkt het mij belangrijk dat zij hier ook inzicht in krijgen.

Ik wil vandaag ook aandacht vragen voor kwetsbare groepen; mensen die door een beperking, ziekte of laaggeletterdheid in een negatieve spiraal terechtkomen. Om deze groepen te bereiken en te bedienen is veel maatwerk nodig, evenals samenwerking met vrijwilligersorganisaties. Laatst was ik in een gemeente waar juist deze moeilijke groepen aan de vrijwilligersorganisaties werden overgelaten. Daar is op zichzelf niets mis mee, maar zij signaleren dat zij de vrijwilligers moeten trainen en dat de middelen daarvoor ontbreken. Is de staatssecretaris bereid om financiële middelen beschikbaar te stellen voor deskundigheidsbevordering bij vrijwilligersorganisaties?

In het vorige debat heb ik al aangegeven dat ik vind dat er bepaalde vormen van stimulering moeten komen indien de wachttijden worden overschreden. Een schuldenaar mag niet meer de pineut hiervan worden. Ik vind dat binnen dit wetsvoorstel de mogelijkheid moet worden ingebouwd dat schuldenaars het recht krijgen om zich op kosten van de gemeente aan te melden bij een andere gecertificeerde schuldhulpverlener, als het plan van aanpak niet op tijd klaar is. Hierover hoor ik graag een toezegging.

Door dit wetsvoorstel moeten gemeenten wel worden ondersteund in hun zorgplicht. Dat betekent dat zij instrumenten nodig hebben om recidive of schuldenaren die niet willen meewerken tegen te gaan. Is de staatssecretaris bereid om hierover met hen in overleg te treden? Goede samenwerking en bereidwilligheid van alle disciplines zijn nodig voor de integrale aanpak en het invullen van de regierol. Hoe gaat de staatssecretaris de gemeenten hierin ondersteunen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Mevrouw de voorzitter. Ik dank de vijf leden van de commissie die hier aanwezig zijn voor hun bijdrage. Zij hebben heel duidelijk onderstreept dat de nood hoog is. Zeker in deze recessietijd is het heel belangrijk dat je een vangnet biedt voor mensen die in de schulden raken. Ik weet dat dit al een behoorlijk voortraject heeft. De commissieleden hebben al eerder gemeld dat dit een bijzonder belangrijk wetsvoorstel is. Een van de leden vroeg of wij echt moeten wachten tot juli 2010 voordat deze wet van kracht kan gaan. Ik wil er alles aan doen om dat te vervroegen, al is het maar met een paar maanden. Dan doe ik ook een beroep op de interactie met de Kamer, maar ik zal er alles aan

doen, en dan kijk ik naar mijn mensen, om dit wetsvoorstel zo snel mogelijk te leiden door al die gremia die ertoe doen. Als de Kamer mij daarbij wil helpen, heel graag. De deadline is 1 juli, maar het is alleen maar prettig als het eerder kan.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik vind het prettig dat de staatssecretaris dit meldt, maar wij kennen de vaste verandermomenten hier in huis. Het is of 1 januari of 1 juli 2010, dus een paar maanden kan niet. Wij hebben vaste verandermomenten afgesproken.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat hangt er maar vanaf. Ik heb ook bij de Wet WIJ gemerkt dat je wel met drie maanden kunt opschuiven. Ik ben natuurlijk redelijk nieuw in dit metier, maar ik dacht dat dit kon.

De **voorzitter**: Zullen wij afspreken dat de staatssecretaris dit nog even uitzoekt?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat lijkt mij een heel goed plan. Ik denk dat dit geen enkel probleem is, want anders hadden wij de Wet WIJ ook niet per 1 oktober kunnen laten ingaan. Hoe eerder deze wet er komt, hoe beter, dat hebben alle woordvoerders eigenlijk aangegeven.

Alle woordvoerders zijn ook ingegaan op het fenomeen moratorium; de een met de ene invalshoek en de ander met een andere. Zij zeggen allen dat een moratorium, een tijdperk waarin alles even tot rust kan komen, essentieel is voor het hele traject, niet alleen voor de schuldenaar, maar ook voor de schuldeiser, denk ik. Ook al klinkt dat misschien een beetje raar, ik denk dat de schuldeiser gebaat kan zijn bij het inbouwen van een moment van rust om alles op een rij te zetten, zodat deze ook goed inzicht kan krijgen of hij geld terug kan krijgen en zo ja, hoeveel en op welke termijn. Ik kijk hierbij vooral naar de heer Meeuwis, die de invalshoek van de behanger naar voren heeft gebracht. Dat kan ik heel goed volgen. Ik denk dat dit voor iedereen prettig is.

Dan denk je na over hoe je dat kunt bewerkstelligen, want ik heb ook beschreven wat voor haken en ogen eraan vastzitten als je dat moratorium tot volle wasdom wilt laten komen. Ik wil daar heel graag mee doorgaan. Dat betekent dat ik meer inzicht kan bieden in 2011, maar dat betekent niet dat wij het wetsvoorstel zo lang ophouden, zeg ik tegen mevrouw Ortega-Martijn, want we gaan daar natuurlijk wel gewoon mee door. Ik heb goed verstaan dat zij zegt dat moratorium eigenlijk eerder te willen, omdat zij dat heel wezenlijk vindt. Ik zeg daarop terug dat dit heel lastig is en dat ik oprecht vind dat de schuldeisers hun uiterste best doen om te werken binnen de convenanten, die in de praktijk steeds beter werken. Als wij hier zouden uitstralen dat de regering dat moratorium nu echt op poten gaat zetten, ben ik er een beetje beducht voor dat de schuldeisers die met die convenanten aan het werk zijn, achterover gaan leunen en zeggen: nou ja, dan wacht ik dat gewoon vrolijk af.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Wij spreken niet voor het eerst over het moratorium. Dat deden wij een jaar geleden ook al en volgens mij het jaar daarvoor ook. Er is vast ook al over gesproken in de periode dat ik nog niet in de Kamer zat. We hebben het nu over een zorgplicht voor gemeenten. Als wij vinden dat het wenselijk is om gemeenten de verantwoordelijkheid en de plicht te geven om integrale schuldhulpverlening te bieden, dan moeten zij ook de instrumenten in handen hebben om dat te kunnen doen. Als enkele schuldeisers niet willen meewerken, moeten zij een stok achter de deur hebben om een rustperiode te nemen zodat zij een regeling kunnen treffen, anders gaat dat simpelweg niet. De partners bij het convenant zijn degenen die toch al willen, dus zij hebben ook geen bezwaar tegen een wettelijke regeling.

De **voorzitter**: Kunt u uw vraag stellen aan de staatssecretaris?

Mevrouw **Karabulut** (SP): Het gaat natuurlijk om degenen die niet willen. Mijn vraag is: waar zit het hem nu in? De gemeenten die deze wet moeten uitvoeren, zeggen ook dat dit echt een keiharde voorwaarde is, willen we überhaupt tot een wettelijke zorgplicht kunnen komen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik denk dat wij in die zin divergeren dat ik denk dat dit heel werkbaar is voor de schuldeisers die van goede wil zijn. De schuldeisers die niet bepaald staan te popelen, blijven een punt van aandacht. Dan moet je dat traject dus door. Ik heb hierover ook breedvoerig gesproken met de VNG en met de grote schuldeisers. Dit is wel een situatie die heel werkbaar is. Ik zou heel graag door willen gaan met dit wetsvoorstel en het traject dat ik heb geschetst rond een eventueel moratorium ook verder aflopen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Het gaat nu juist om die enkeling die niet meewerkt. Als dat zo is, is een minnelijke regeling onmogelijk en wordt toch weer de gang naar de rechter ingezet. Ik wil toch van de staatssecretaris weten waarom zij niet wil dat het moratorium in het wetsvoorstel komt, terwijl gemeenten en de schuldhulpverleners zeggen dat dit een keiharde voorwaarde is.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Zo heeft de VNG het in ieder geval niet verwoord. De VNG zegt dat zij zich goed kan vinden in het voorliggende wetsvoorstel en dat graag wil uitvoeren. Zij neemt er kennis van dat er wordt gewerkt aan een mogelijke invoering van een moratorium, maar dat is voor de VNG geen voorwaarde. Dat moet even heel helder zijn. Ik heb in mijn beantwoording gezegd dat ik een bepaald traject voor ogen heb, samen met Justitie, om te komen tot een mogelijk moratorium, en dat wil ik graag aflopen.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik denk dat het antwoord van de staatssecretaris helder is. Ik vind het heel jammer dat de staatssecretaris dit zegt, want het parlement praat hier nu bijna een jaar over en een meerderheid heeft heel duidelijk aangegeven voor een wettelijk traject te zijn. Als het aan de voorkant niet goed is geregeld, zien wij dat de succesansen bij de gemeenten onder druk komen te staan. Wij willen gewoon een grotere effectiviteit en wij vragen nogmaals aan de staatssecretaris om dit geluid van het parlement heel serieus te laten meewegen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het is van tweeën een, daar ben ik dan ook maar heel duidelijk over. Als wij dat brede wettelijke moratorium zouden willen implementeren in de wet, en dat versta ik goed, dan is het ingewikkeld om dat instrumentarium juridisch goed in de wet te verankeren, en dat betekent dat wij de wet moeten vertragen. Ik denk dat het wijs is om ervoor te zorgen dat wij wel de wet invoeren, want ik heb ook goed verstaan dat de Kamer de integraliteit en de looptijd van het een en ander belangrijk vindt, en dat wij dan zo snel mogelijk dat brede wettelijke moratorium eraan toevoegen. Ik wil dat wel heel zorgvuldig doen wat betreft datgene wat juridisch noodzakelijk is.

De heer **Meeuwis** (VVD): In aansluiting op de vraag van mevrouw Karabulut vraag ik mij af of gemeenten echt een moratorium nodig hebben voor een succesvolle schuldhulpverlening. Of vormen de huidige praktijk met de convenanten en de succesvolle uptake in hulpverleningstrajecten aanleiding om te veronderstellen dat deze in de toekomst mogelijk anderszins ook zonder moratorium succesvol kunnen zijn?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het is plezierig dat u deze vraag stelt, mijnheer Meeuwis, want het is natuurlijk gewoon zaak voor gemeenten om met de instrumenten die zij nu al kunnen benutten en die ook echt goed werken, aan de slag te zijn. Ik merk ook dat gemeenten daar heel blij mee zijn, en dat is prima. Eigenlijk zou je kunnen zeggen dat er op basis van die conventanten ook al sprake is van een moratorium, maar in het verlengde van de commissie-Kortmann zijn wij druk doende met dat integrale, brede moratorium, zodat ook schuldeisers die niet welwillend meewerken, beetgepakt kunnen worden. Ik ben er natuurlijk helemaal niet op tegen om daarnaartoe te werken, maar dat moet je heel zorgvuldig doen. Mijn dilemma is dat ik twee dingen kan doen. Ik kan zeggen: weet u wat, dan moet u erop wachten totdat dit heel zorgvuldig geïmplementeerd kan worden. Of ik kan zeggen dat het werken op basis van conventanten in de praktijk goed werkt, en dat vinden de gemeenten ook. Iedereen wil daar graag mee doorgaan, binnen de context van datgene wat nu in de wet staat. En daarnaast moeten wij het pad aflopen om te kijken of wij tot het brede moratorium kunnen komen. Daar ben ik erg voor, maar ik zou het doodzonde vinden om nu te wachten tot het moratorium helemaal klaar is, want daarmee ben je de vierwekentermijn, die in dit wetsvoorstel verankerde integraliteit en ook de druk op de ketel kwijt. Dat zou ik jammer vinden, maar ik wil wel heel graag doorgaan op dat pad van zorgvuldig uitzoeken, ook juridisch, hoe wij dat moratorium goed kunnen implementeren.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik begrijp de argumenten van de staatssecretaris en ik wil haar ook niet in verlegenheid brengen, maar ik heb net een telefoontje gehad van de VNG dat zij wel heel graag dat moratorium zien. Zij zeggen dat certificering er al helemaal niet van komt als er geen moratorium is. Wat er in dat overleg allemaal gebeurt en wat de opvattingen daarover zijn, is voor mij allemaal bijzaak. Ik vind zelf een moratorium ontzettend belangrijk, omdat je dan een stabilisatie hebt van schulden. Ik zie dat hierover al jaren getouwtrek bezig is. Mijn vraag is of het probleem bij het komen tot een moratorium niet ligt bij de overheid zelf. Een andere mogelijkheid is dat Sociale Zaken dit gewoon voorbereid en de Kamer bedient wat betreft deze wens. Volgens mij zit dit probleem bij Justitie, en daar zit het al jaren. Daarom is er die commissie.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ja, ik constateer dat de Kamer bij monde van de vijf aanwezige leden zegt wat zij zegt. Ik constateer ook dat de Kamer zegt dat zij geen vertraging wil van de wet, dus dat de wet zo snel mogelijk moet worden geïmplementeerd. Als de Kamer het kabinet vraagt om het moratorium zo spoedig mogelijk in de wet op te nemen, is dat een gegeven voor het kabinet. Ik zou het heel plezierig vinden – laat ik dat heel helder zeggen – als de Kamer ook zou zeggen dat het wel fijn is om de wet snel te implementeren, dus dat het een niet per se op het ander hoeft te wachten, maar dat het ander wel zo snel mogelijk in de wet moet worden verankerd. Ik hoop dat de leden mij goed verstaan.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik wil even kijken of ik de staatssecretaris goed versta. Zij nodigt ons uit om een VAO aan te vragen en een motie in te dienen om het kabinet op te roepen om dit te bewerkstelligen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Natuurlijk niet.

De **voorzitter**: Volgens mij deed de staatssecretaris al een toezegging.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ja. Het is zo helder als glas hoe de Kamer erin zit. Het is ook zo helder als glas hoe ik erin zit. Een moratorium is natuurlijk een heel plezierig instrument voor gemeenten om de schuldhulpverlening zo goed mogelijk te kunnen implementeren. Dat is het punt helemaal

niet. Ik ervaar de ruggensteun van de Kamer op dit punt als heel plezierig. Het enige wat ik de Kamer vraag is om de wet niet te vertragen. Als wij dat moratorium zorgvuldig willen implementeren, moet ik de wetstekst helemaal terugnemen. Laten wij dat niet doen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dat is helemaal niet nodig. Het wetsvoorstel zou dan moeten worden aangevuld. Wij gaan dat gewoon verzoeken. Wij leggen dat neer in een Kameruitspraak en dan kunt u aan de slag met aanvulling van het wetsvoorstel. Dat hoeft helemaal niet tot heel veel vertraging te leiden. Dan hebt u wel uw ruggensteun, staatssecretaris.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik zeg het nog één keer, voor de helderheid: het is gecompliceerd om dat moratorium tussen nu en een paar weken in het wetsvoorstel te sleutelen. Dat gaat gewoon niet. Ik leg de Kamer voor – het is vervolgens aan haar om daar een plan op te trekken, want zo zijn de verhoudingen – om de wet snel in te voeren en het kabinet de opdracht mee te geven om dat moratorium zo snel als mogelijk te implementeren in de wet die dan al van kracht is.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Heeft de staatssecretaris inmiddels een antwoord op de vraag die ik heb gesteld, namelijk over het alternatief dat de gerechtsdeurwaarders aandragen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik heb die brief van de gerechtsdeurwaarders vandaag ontvangen, dus daar heb ik mij nog niet echt helemaal in kunnen verdiepen. Ik denk dat alle woordvoerders de brief kennen en dat de eenduidigheid die zij verwoorden heel helder is. Ik denk dat wij op dat spoor verder moeten.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik heb de brief wel gelezen. De gerechtsdeurwaarders stellen een alternatief voor dat breed kan worden gedragen en dat heel snel kan worden ingevoerd. Dan zijn wij ook een beetje af van de discussie hier over het eerst goedkeuren van het wetsvoorstel om er vervolgens een moratorium in te fietsen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Laten wij iets afspreken, want anders blijven wij hier te lang bij hangen. Over het tijdpad van het moratorium informeer ik de Kamer nader in een brief, zodat zij precies weet wat een en ander zou kunnen betekenen. Dat moet ik natuurlijk ook in de boezem van het kabinet goed afstemmen. In diezelfde brief meld ik de Kamer hoe ik sta tegenover het alternatief van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG). Vervolgens moet er worden gekozen. Ik denk dat wij dan op het moratorium uitkomen. Het kan echter zijn dat er veel plussen zitten aan het alternatief. Als het veel sneller zou kunnen en het zou hetzelfde opleveren – dat laatste staat niet vast, voor zover ik kan beoordelen na het snel lezen van de brief – moet je daar ook over durven nadenken. Ik informeer de Kamer dus schriftelijk over het tijdpad, samen met de andere bewindslieden die het betreft, en de wijze waarop wij hier verder mee aan de slag gaan. Dit is wat ik wilde zeggen over het moratorium. Eigenlijk is iedereen erop ingegaan, dus dan hebben wij dat bij de kop gehad.

Een aantal woordvoerders heeft vragen gesteld over het Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS). Dat is ook mij een doorn in het oog. Het duurt mij veel te lang. Toen ik nog maar net staatssecretaris was, heb ik hierover gesproken met het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP). Dat had een aantal mitsen en maren bij het LIS dat toen voorlag. Financiën heeft toen contact opgenomen met het CBP. Het college heeft gevraagd om bijstelling van een aantal zaken om snel te kunnen komen met een opvatting over het LIS. Nu hebben wij gehoord dat het CBP in het najaar bevalt van een opvatting. Het duurt gewoon lang en dat vind ik

vervelend. Dat mag ik misschien niet hardop zeggen, maar zo is het wel. Het is een zelfstandig bestuursorgaan en dat heeft er tijd voor nodig.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik snap het, want het is natuurlijk ook een initiatief van de partijen zelf. Maar welke conclusie verbindt u er nu aan, staatssecretaris? Denkt u dat het ooit nog gaat lukken of lopen wij elkaar hier jaar in, jaar uit voor de gek te houden? Misschien moet u nu echt een keer om de tafel gaan zitten met de partijen en zeggen dat u op een bepaalde datum uitsluitel wilt over de vraag of het gaat lukken of niet. Het duurt nu echt al drie, vier of vijf jaar.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Zo lang al?

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ja.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het is een zelfstandig orgaan. Wij weten dat het CBP ons in het najaar vertelt of het LIS nu voldoet aan alle criteria die het college heeft gesteld en dat men daar heel zorgvuldig naar kijkt. Het enige wat ik nu kan toezeggen is om de bevindingen van het CBP aan de Kamer te doen toekomen, zodra ik ze heb. Als zou blijken dat het college zegt dat het op deze wijze niet kan, met goede argumenten onderbouwd, ga ik natuurlijk weer in conclaaf. Iets moet er wel komen, zo simpel is het gewoon. Ook ik vind dat het lang duurt. Ik laat het de Kamer onmiddellijk weten als ik van het college heb gehoord hoe de vlag erbij hangt. Veel meer kan ik er nu niet over zeggen.

Het volgende punt is de integraliteit van het wetsvoorstel. Het mooie van het feit dat gemeenten de schuldhulpverlening onder hun hoede hebben en deze wet uitvoeren, is dat de integraliteit op gemeentelijke niveau goed kan worden vormgegeven. Mevrouw Ortega-Martijn heeft dat mooi verwoord, net als anderen. Daar weet men als geen ander hoe een mens erbij zit. Als een mens bij de poort aanklopt omdat hij diep in de sores zit, is dat vaak niet alleen schuld, maar een arsenaal van ellende waar een arsenaal aan hulp op moet worden toegepast. Dat gebeurt bij de gemeenten. Wij kaderen dat nu verder in in de wet. Wij vinden de beleidsvrijheid van de gemeenten hierin echter essentieel, want anders kan het niet worden gedaan. Dat is het leitmotiv van deze wet en zo moet het ook. De integraliteit is de essentie. Wij gaan zaken niet uniformeren of standaardiseren. Die zaken horen echt thuis bij de afwegingen die binnen de gemeenten worden gemaakt. Ik vind het wel belangrijk dat best practices op dit punt worden uitgewisseld. Gisteren hebben wij in een debat over armoedebestrijding gesproken over de mogelijkheid om te werken met een taskforce die deze best practices in nauwe samenspraak met de gemeenten kan afficheren. Deze zou dat misschien ook voor deze wet kunnen doen en daarbij ook de integraliteit van de voorbeelden die ertoe doen voor het voetlicht kunnen brengen. Dat lijkt mij een goed plan.

Ik heb de Kamer een brief gezonden waarin ik voorstel om de certificering nu nog niet wettelijk te verankeren, maar om er wel voor te zorgen dat het opkomen ervan verder wordt ondersteund. Ik ben er voorstander van dat certificering in de branche zelf gestalte krijgt. Ik heb daar ervaring mee, bijvoorbeeld in de kinderopvang. Ik vind dat je niet van bovenaf moet opleggen wat de aspecten van een keurmerk moeten zijn, maar dat de branche daar zelf toe moet komen. Als dat het geval is, heb je er ook echt iets aan. Ik merk dat de branche daar zeer voor in is en ermee bezig is. Dat keurmerk komt er zeker. Het is vervolgens aan gemeenten om in te kopen en daarbij te zeggen dat dit keurmerk ertoe doet.

Een volgend punt is het inkopen als zodanig. Er werd gevraagd of dat nu op grond van Europese regelgeving middels een aanbestedingstraject moet of niet. Dat is helemaal aan de gemeenten zelf. Gemeenten voeren ook heel vaak zelf de schuldhulpverlening uit. Daar ben ik voorstander van. Als gemeenten daar niet voor kiezen, moeten zij derden inhuren. Dan

zijn zij gehouden aan de regelgeving met betrekking tot aanbesteden. Als zij dan boven een bepaald bedrag komen, is het niet anders. Ik zou gemeenten willen meegeven, ook door middel van dit debat, dat het mij wijzer lijkt om de schuldhulpverlening onder de eigen hoede te houden.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik probeer door te denken op wat u zei en zie dan gelijk Stadsgeldbeheer in Utrecht voor mij, wat een groot succes is. Dat is ontstaan vanuit een maatschappelijk initiatief, vanuit de maatschappelijke opvang. Dat werkt geweldig, er is geen betere instantie dan deze. Wat u zegt, zou betekenen dat die bij de overheid moet worden ondergebracht. Daarmee verlies je echter juist de kracht van die organisatie.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Versta mij goed: het is echt aan gemeenten zelf. Ik vind dat schuldhulpverlening in het verlengde ligt van gemeentelijke taken. Als gemeenten ervoor kiezen om in nauwe samenspraak met instellingen in de stad – dat kunnen ook vrijwilligersorganisaties zijn – de schuldhulpverlening vorm te geven, juich ik dat alleen maar toe. Ik zeg alleen dat een gemeente een aanbestedingstraject in moet als het gaat om professionals in de schuldhulpverlening, dat zij vastzit aan alle toeters en bellen die daar bij horen.

De **voorzitter**: Mevrouw Karabulut, ik wil u erop wijzen dat u al driemaal hebt geïnterrumpeerd. Ik wil het aantal echt beperken tot vijf gedurende de eerste inbreng van de staatssecretaris.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Nou, dan is dit de vierde. Ik heb een vraag over de eisen. Staatssecretaris, u zegt dat gemeenten zelf moeten weten of zij aanbesteden of niet. Welke kwaliteitseisen gaat u in de wet opnemen? Wij zijn het erover eens dat het wel goede schuldhulpverleners moeten zijn.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik ga geen kwaliteitseisen in die zin in de wet opnemen. Dan zou je heel rigide moeten zeggen dat er sprake moet zijn van een keurmerk. Ik heb net al gezegd dat dit keurmerk van onderop moet komen. Dat ga ik niet doen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Hoe gaat u dan voorkomen dat allerlei clubs die niet gekwalificeerd zijn schuldhulpverlening gaan aanbieden? De kwaliteit moet toch voorop staan? Hoe gaat u deze dan borgen in het wetsvoorstel?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat ga ik niet specifiek in het wetsvoorstel doen. Ik vind dat gemeenten heel nauwgezet moeten kijken naar wie zij inhuren. Heel veel gemeenten doen het zelf. Er is nu al een koepel van schuldhulpverleners waar allerlei kwaliteitseisen uit voortvloeien. Schuldhulpverleners zijn ook onderling al bezig om te kijken naar certificering. Ik vind deze het in de branche zelf gestalte moet krijgen. Een andere vraag betrof de directe intake. Als iemand echt bedreigende schulden heeft, zoals afsluiting van gas en licht of huisuitzetting, wordt hij onmiddellijk en onverwijld beetgepakt – dat moet ook op basis van het wetsvoorstel – en wordt er onmiddellijk gekeken welk perspectief kan worden geboden. Als iemand aanklopt, wordt gekeken op welke termijn met hem in conclaaf kan worden gegaan. Die termijn is vier weken. Het plan dat je trekt met iemand moet binnen vier weken opgesteld worden. Als iemand aanklopt, moet je natuurlijk altijd van hem of haar horen of hij bedreigende schulden heeft of niet. Dat zou je al intake kunnen noemen. Het is maar net wat je intake noemt. Mevrouw Blanksma zegt dat de intake eigenlijk zou moeten worden verankerd in de wet. In de wet staat al dat bedreigende schulden iemand voorrang geven. Dat is een helder criterium. Verder staat in de wet dat mensen hulp moeten hebben gehad

binnen vier weken nadat zij zich hebben aangemeld. Ik denk dat ik niet helemaal heb begrepen wat u een intake vindt, mevrouw Blanksma.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik heb een aantal werkbezoeken afgelegd. Ik wil hier een voorbeeld uit Tilburg aanhalen. Daar krijgt iedereen direct een gesprek van een uur waarin wordt bekeken wat de problemen zijn en waarin direct een perspectief wordt geboden voor het vervolgtraject. Dat kan zijn: ik help u over vier weken, ik help u direct of ik verwijs u direct door naar de maatschappelijke zorg. Ik bedoel dat er in dat gesprek iemand zit die kan begrijpen wat de problemen zijn. De stap om hulp te vragen is verschrikkelijk groot. Dan zit iemand daar en dan wil hij ook weten wat de richting is. Dat is wat ik bedoel met een intake, een gesprek waarin een scan wordt gemaakt van de situatie. Tilburg is daar zeer succesvol mee.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Misschien kan ik daar in de memorie van toelichting iets over opschrijven. Ik vind dit inderdaad een heel mooie procedure. Ik neem dit punt mee in de memorie van toelichting. Mevrouw Blanksma pleit ervoor om voorrang te geven aan personen met bedreigende schulden – dat gebeurt dus al – en personen met kinderen. Dat is op zich aan de gemeenten, maar het ligt erg voor de hand. Het lijkt mij evident.

Recidive is een heel lastig punt. Als iemand keer op keer in de schulden raakt en daarmee schuldeisers in de nesten helpt, moet je ook een keer paal en perk kunnen stellen. Dan kan je niet van schuldhulpverleners verwachten dat zij keer op keer iemand helpen. Je mag mensen nooit afschrijven, is mijn devies. Als op basis van het gesprek blijkt dat er toch perspectief is op participatie, dat mensen zichzelf toch bij de haren uit het moeras trekken zodat zij weer kunnen participeren, kan er weer worden geholpen. Dat is de praktijk. Wij gaan niet in de wet opnemen dat schuldhulpverleners na twee of drie keer niets meer mogen doen. Dat doen wij niet. Je moet mensen altijd perspectief kunnen blijven bieden, maar tot op zekere hoogte. De afweging ligt bij de schuldhulpverlening zelf, want die kennen de mensen in kwestie.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik heb nog een vraag over de recidive. Gemeenten geven aan dat het hen ontbreekt aan instrumenten om daar op een goede manier mee om te gaan, om dat goed te reguleren. Ik heb u gevraagd of u bereid bent met de gemeenten in gesprek te gaan, in elk geval met de VNG, om te kijken welke instrumentarium nodig is om recidive effectief aan te pakken.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik ben daar al over in gesprek. Ik onderken het probleem zelf ook. Het is echter heel lastig om deadlines of grenzen te stellen, want het gaat om mensen. Dat blijft altijd het punt van aandacht. De VNG vraagt ook helemaal niet om in de wet op te nemen dat zij na een, twee of drie keer moeten stoppen. Zij vraagt wel om onze ruggensteun om maatwerk te mogen leveren. Dat is essentieel.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik heb ook een vraag gesteld over daken thuislozen, over mensen die gewoon iets hebben. Kan ook niet worden gedacht aan instrumenten als curatele en bewindvoering?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ja hoor.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik begrijp dat het vaak ontbreekt aan dat soort opties. Ik weet niet of die in deze wet moeten worden opgenomen of in een andere, maar naar dat soort mogelijkheden moet je zoeken. Ik zou het goed vinden als in de brief over de wet wat noties hierover worden opgenomen. Het is immers een belangrijk punt.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik vind dat een goede suggestie. Ik zal in de memorie van toelichting opnemen welke andere mogelijkheden er nu al zijn om mensen te helpen die steeds weer in de fout gaan. Het is goed dat gemeenten weten welke instrumenten zij hebben. Dat lijkt mij prima.

De heer **Spekman** (PvdA): Er is al heel veel. Ik begrijp echter ook, bijvoorbeeld van mensen van Stadsgeldbeheer die zich hebben gespecialiseerd in dak- en thuislozen, dat er wat ontbreekt bij de trajecten voor bewindvoering, curatele en dat soort zaken. Ik zou daarover graag de opvatting van de regering vernemen. Dat hoeft niet nu, maar wel bij de bespreking van het wetsvoorstel. Het is niet mijn doel om de behandeling van de wet uit te stellen, maar er moeten misschien andere opties worden gecreëerd. Ik kan mij voorstellen dat in de gesprekken die met de VNG worden gevoerd, andere opties op tafel komen die eventueel kunnen leiden tot een wetswijziging. Dat hoeft niet in deze wet, waarschijnlijk zelfs niet, maar misschien wel in een andere. Daar kunnen wij wel aan werken.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik vind dat wij en-en moeten doen. Dan moeten wij èn in de memorie van toelichting opschrijven wat al mogelijk is èn met de VNG in conclaaf om te bezien welke lacunes er eventueel zijn. Het kan zijn dat daar dingen uitkomen waarin kan worden voorzien met bestaande instrumenten die onvoldoende bekend zijn. Mocht er nog een lumineus idee zijn om die lacunes op te vullen, dan vind ik het niet verkeerd om daaraan te werken, met dien verstande dat het de wet niet mag vertragen.

Ik kom nu bij de vraag van mevrouw Blanksma over het inzicht dat wij hebben in de huidige toeloop bij de schuldhulpverlening. Dat was ook een vraag van mevrouw Karabulut. Op dit moment turven wij dat niet echt, want het zit bij de gemeenten. Doordat wij een monitor gaan hanteren bij de 130 mln., kunnen wij op de middellange termijn de toeloop heel goed inzichtelijk maken. Wij kunnen dan ook de wacht- en doorlooptijden en de toegankelijkheid inzichtelijk maken. Dat is een plezierige bijkomstigheid. Ik denk dat dit mogelijk is in de loop van 2010, want wij gaan de monitor nu implementeren. Voordat de wet van kracht wordt, kunnen wij dat al doen. De middelen die wij nu met de specifieke uitkering naar de gemeenten overhevelen, monitoren wij ook.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ook daar is de CDA-fractie over haar eigen schaduw heengestapt, om het te labelen. Dat is heel belangrijk in dit dossier. Ik heb begrepen dat de doeluitkering in oktober of november naar de gemeenten gaat en dat deze wordt vast gesteld naar rato van het aantal inwoners, dus niet naar rato van de problemen die er zijn. Er wordt dus niet gekeken naar de wachtlijsten die er zijn en naar de doorlooptijden. Ik heb mij wel laten vertellen dat bijvoorbeeld de wachtlijsten in de grote steden gigantisch zijn. Die lopen echt op met 1000. Ik kan mij indenken dat bepaalde andere plaatsen iets minder problemen hebben. Kan niet iets meer maatwerk worden geleverd?

Staatssecretaris **Klijnsma**: De manier waarop die middelen wordt versleuteld, is niet alleen gebaseerd op het aantal inwoners. Er wordt heel nauwgezet gekeken naar zaken als het aantal bijstandsgerechtigden. Bij dit soort specifieke uitkeringen kunnen enkele verdeelmaatstaven uit het Gemeentefonds worden gehanteerd die gerelateerd zijn aan armoedebestrijding en schuldhulpverlening. Met die sleutels gaan wij deze middelen verdelen. Dat gebeurt niet alleen op basis van het inwoneraantal, want dan zou je een heel rare verdeling krijgen. Omdat wij op die manier aan de slag gaan, gaan wij ook monitoren. Begin 2010 kunnen wij daar het eerste inzicht in hebben. Wij kunnen ergens een thermometer insteken.

De **voorzitter**: Mevrouw Karabulut, uw laatste interruptie in deze termijn.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik wil hier toch even bij stilstaan. Ik krijg allemaal lijstjes en namen binnen van gemeenten met wachtlijsten en de tijd die het duurt voordat iemand geholpen wordt. Als u een middag gaat zitten bellen, staatssecretaris, neem ik aan dat die gegevens vrij snel kunnen worden aangeleverd aan de Kamer. Dat vind ik ontzettend belangrijk. Anders is het raar: gemeenten krijgen geld en vervolgens weet je niet welk effect dat heeft gehad op het wegwerken van de wachtlijst. Ik zou die gegevens graag voor de begrotingsbehandeling willen ontvangen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik zei net dat er een thermometer ingestoken moet worden. Dat vind ik zelf ook belangrijk. Dat moet je echter wel zorgvuldig doen. Ik wil best bekijken hoe wij dat kunnen doen, maar dat doe ik niet overnight want dan krijgen wij allerlei indianenverhalen en dat moeten wij niet hebben. Daarom hebben wij ook het wetsvoorstel. Daarmee kunnen wij de wachttijden inperken.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik word toch een beetje boos.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Boos?

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ja, ik word een beetje boos. Dit is echt niet de eerste keer dat wij hierom vragen. Wij hebben er vorig jaar om gevraagd en het jaar daarvoor ook. Er is al twee jaar tijd geweest om daar inzicht in te krijgen. Ik heb al gegevens van een aantal gemeenten, dus dan moet het voor u toch niet zo moeilijk zijn om die informatie boven tafel te krijgen, om die thermometer erin te stoppen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik wil natuurlijk niet dat er iemand boos wordt hier, dat lijkt mij helemaal niet handig. Tenzij het natuurlijk politiek boos is, want dat moet kunnen zo nu en dan. Ik hoor natuurlijk ook dat de wachtlijsten oplopen. Deze kwestie was echter niet twee jaar geleden op deze manier aan de orde. Het is heel belangrijk om nu inzicht te hebben in de knelpunten bij gemeenten. Ik heb net toegezegd dat ik daar achteraan ga. Veel meer ga ik niet toezeggen. Ik wil onderstrepen dat als gemeenten zelf beleidsvrijheid hebben om de schuldhulpverlening uit te voeren, het ook aan de gemeenten zelf is. Inzicht is altijd prachtig. Als je dingen hebt gedecentraliseerd, moet je die ook bij de medeoverheid willen laten. Ik ga de thermometer hanteren en daarmee is het voor dit moment even basta. Er zijn vragen gesteld over de budgetcoaches van de DSB Bank. Looncessie, zeker onder druk, mag natuurlijk niet. Daar is men heel helder over. Dat kan aan de kaak worden gesteld en daar kunnen mensen mee naar de rechter stappen.

Mevrouw Karabulut vroeg nog iets over opleidingen van schuldhulpverleners en kwaliteitseisen. Daar heb ik al iets over gezegd in het kader van de certificering.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Daar worden geen eisen aan gesteld, zo begrijp ik.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Niet in de wet, inderdaad.

De heer Spekman vroeg naar de herziening van de Pandhuiswet 1910. Ik heb begrepen dat de minister van Financiën die met instemming van de Kamer even on hold heeft gezet. Ik zal informeren wanneer de Pandhuiswet aan de Kamer wordt aangeboden.

De heer **Spekman** (PvdA): Om een misverstand uit de wereld te helpen: wij hebben hier in de commissie instemming verleend aan vertraging vanwege de kredietcrisis. Bij de overdracht is er echter een nieuwe vertra-

ging ontstaan en daar maak ik bezwaar tegen. Nu is het streven om de herziening deze kabinetsperiode af te ronden en dat was eind 2010.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik ga daar even achteraan om te bezien wat het tijdpad is.

Een andere vraag betrof het amendement-Spekman. Ik heb begrepen dat de heer Spekman mij oproept niet te veel te monitoren en op basis van vertrouwen aan de slag te gaan in die wijken met de mensen die het gaan uitvoeren. Zo zullen wij het gaan inrichten. Er zijn al gemeenten die zich inschrijven voor dit amendement.

Wij hebben gisteren al gesproken over landelijk opererende vrijwilligersorganisaties. Wij willen daar graag projecten op inzetten. Het is belangrijk om dat te doen. Wij stellen voor het preventiegeld op de werkpleinen in te zetten zodat mensen die in de schulden zouden kunnen raken doordat zij hun baan kwijtraken, op de werkpleinen horen wat zij kunnen doen om dat te voorkomen. Ik heb net begrepen van de heer Spekman dat de Gemeenschappelijke Kredietbank Friesland daar ook mee aan de slag is. Ik pleit ervoor om die middelen op de werkpleinen in te zetten.

Beroep en bezwaar hebben geen schorsende werking. Mensen kunnen beroep en bezwaar aantekenen. Dat moet inderdaad zo veel mogelijk worden voorkomen omdat het een administratieve rompslomp is, maar wij moeten wel een stok achter de deur hebben. Als een gemeente in gebreke blijft, moet een cliënt beroep en bezwaar kunnen aantekenen. Ik denk dat wij voldoende zijn ingegaan op de kwetsbare groepen. Ik dank de heer Spekman voor het aanvalsplan dat hij mij heeft doen toekomen. Het behelst onder meer het voorstel om jongeren altijd perspectief te geven. Als een jongere zich meldt aan het loket, zouden gemeenten de afweging moeten maken om de jongere de mogelijkheid te bieden om zijn opleiding af te maken in plaats van tegen hem te zeggen dat hij eerst moet gaan werken om zijn schulden af te lossen. Daar wil ik even op kauwen. Ik snap heel goed dat jongeren hun schulden moeten aflossen. Tegelijkertijd begrijp ik ook de afweging van de heer Spekman dat jongeren hun opleiding moeten kunnen afmaken. Ik ga mij er even op beraden hoe ik daarmee om zou kunnen gaan. Het is gewoon een naar dilemma. De schuldeisers in kwestie willen immers ook graag hun geld terugzien. Bovendien moet je jongeren meegeven dat je niet zomaar schulden kunt maken. Dat kan gewoon niet. Je moet dus wel paal en perk stellen. Paal en perk stellen en tegelijkertijd een perspectief bieden, dat zou mooi zijn, maar dat kan wel een dilemma opleveren.

De heer Meeuwis constateerde dat het niet zo beroerd gaat met de schuldhulpverlening. Hij onderstreepte nog eens – dat zijn wij natuurlijk allemaal met hem eens – dat degene die de schulden maakt uiteindelijk verantwoordelijk blijft voor het feit dat die schulden zijn gemaakt. Dat is zo helder als glas. Hij wees erop dat wij er beducht voor moeten zijn dat het niet alleen om grote schuldeisers gaat, maar ook om kleine die daardoor zelf weer schuldenaar zouden kunnen worden als je niet uitkijkt. Dat is echt een punt van aandacht bij de uitwerking van het moratorium. Je moet aan crediteuren kunnen laten weten wat hun perspectief is als zij met schuldenaren te maken hebben. Een en ander moet goed in balans zijn.

De heer Meeuwis vroeg ook of ondernemers eerst geliquideerd moeten zijn, dus failliet verklaard moeten zijn, voordat zij in dit schuldhulpverleningstraject kunnen worden opgenomen. Ja, formeel is dat zo. Dit is geen traject voor ondernemers. Het is geen krediet voor bedrijven, maar echt voor natuurlijke personen. Voor ondernemers zijn er allerlei andere mogelijkheden. Zij moeten eerst alle andere mogelijkheden benutten. De schuldhulpverlening die wij hier bespreken, betreft dus niet die ondernemers.

De heer **Meeuwis** (VVD): Betekent dat concreet dat een natuurlijk persoon in een rol als ondernemer – de meeste ondernemingen worden door

natuurlijke personen gerund – die met een schuldenprobleem zit dat specifiek buiten het ondernemerschap valt en die zich uiteindelijk op alle criteria zou kwalificeren, wel in aanmerking komt voor schuldhulpverlening zoals hiervoor gesteld?

Staatssecretaris **Klijnsma**: In deze casus heeft die mijnheer of mevrouw een onderneming en daarnaast heeft hij of zij schulden gemaakt. Hij heeft echter wel een onderneming en dat feit wordt wel meegenomen bij de beoordeling van zijn aanvraag. Wij kennen uiteraard ook het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) op grond waarvan ondernemers kunnen worden geholpen. Laten wij eerst dat traject aflopen voordat wij het volgende traject beetpakken.

De heer **Meeuwis** (VVD): Ik ben het er uiteraard mee eens om de stappen om mensen op pad te helpen in de goede volgorde te zetten. Mijn zorg betreft ondernemers. Dit is een belangrijk thema, zeker in deze tijd. Het speelt nu meer dan anders. Ondernemers zijn ook gewoon mensen die in de problemen kunnen komen. Zij hebben alleen een andere vorm gekozen ten aanzien van hun werk. Ik vind dat zij niet vogelvrij mogen zijn op dit punt. Wij hebben net gezegd dat wij het zo belangrijk vinden om de verantwoordelijkheid te nemen voor mensen met een schuldenproblematiek, waar zij vaak ook buiten hun schuld in terecht zijn gekomen. Deze mensen moeten daar ook voor in aanmerking komen zonder eerst de boel te moeten liquideren als zij uiteindelijk, nadat zij het hele traject hebben doorlopen, in deze positie aankomen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik denk dat ik u kan volgen, mijnheer Meeuwis. Als iemand in zo'n overigens heel treurige toestand verzeild is geraakt, moet er toch worden gekeken naar het totaalbeeld van zijn situatie. Als daarbij hoort dat hij een onderneming bezit die aan lagerwal is geraakt, moet hij in de context van die situatie worden geadviseerd. Dan is toch echt eerst het Bbz aan de orde voordat een individueel schuldhulpverleningstraject kan worden aangeboden. Dat wordt dan netjes afgepeld. Mevrouw Ortega-Martijn begon haar bijdrage met de opmerking dat zij deze wet voelde als een doekje voor het bloeden. Dat heb ik opgeschreven omdat ik mij afvroeg hoe dat nu kan. Wij zijn het er volgens mij toch redelijk over eens dat het een goed idee is dat gemeenten net iets stringenter weten wat er van hen wordt verwacht, in de zin van de duur van een traject en de integraliteit. Die formulering «doekje voor het bloeden» kon ik niet helemaal plaatsen. Misschien kan mevrouw Ortega daar in tweede termijn nog iets over zeggen. Zij zei namelijk ook dat het heel wezenlijk is om naar de sociale omgeving van de schuldenaar te kijken, die integrale benadering op je netvlies te hebben en ervoor te zorgen dat gemeenten ook andere schuldhulpverleners binnen het gemeentelijk domein erbij betrekken. Ik denk dat wij daar helemaal geen verschil van inzicht over hebben, maar misschien wil zij daar straks nog op ingaan.

Ik heb volgens mij genoeg gezegd over preventie. Ook ik vind het heel belangrijk om daarop in te zetten. Er is ook geld voor geoormerkt binnen het bedrag van 130 mln. Zij heeft ook terecht het lastige probleem op tafel gelegd dat mensen die hulp vragen hun administratie onder hun arm mee moeten nemen. Ook ik zie dat heel veel vrijwilligersorganisaties helpen om die administratie uit schoenendozen in ordners te krijgen zodat daar helder inzicht in kan ontstaan. Ik draag dat soort projecten ook een bijzonder warm hart toe. Ik vind het fijn dat de Kamer de ondersteuning door die vrijwilligers een helpende hand biedt. Dat wil ik graag ook ondersteunen.

Mevrouw Ortega vroeg ook naar een hardheidsclausule voor bijzondere gevallen, wat betreft de doorlooptijden. Daar waar bedreigende schulden aan de orde zijn, is er feitelijk een hardheidsclausule. Die mensen worden onmiddellijk geholpen. Zij heeft ervoor gepleit om schuldeisers inzicht te

geven in dossiers. Ik denk dat ik daar nog iets over kan zeggen in de memorie van toelichting. Het is natuurlijk ook wezenlijk dat een schuldeiser weet wanneer hij zijn geld tegemoet kan zien en of hij zijn geld tegemoet kan zien. Ik denk dat ik hiermee ook de vragen van mevrouw Ortega-Martijn heb beantwoord.

De **voorzitter**: Dank voor uw beantwoording. Er is nog ruimte voor een tweede termijn. Ik stel een spreektijd voor van twee minuten en één interuptie met één vervolgvraag.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Voorzitter. Ik denk dat ik vandaag heb gehoord van de staatssecretaris dat wij ook heel veel samen delen. Wij vinden de menselijke maat heel belangrijk, hebben oog voor mensen die diep in de problemen zitten en proberen samen het voor die mensen wat aangenamer te maken en daar meer effectiviteit en efficiëntie in te voeren. De staatssecretaris heeft veel dingen toegezegd, waarvoor mijn dank. De irritatie rond het LIS is ook duidelijk. Het is goed dat zij integraliteit en best practices echt wil gaan uitrollen. Daarmee is een efficiëncyslag te maken. De staatssecretaris zegt over certificering dat zij er ook voor wil zorgen dat er een keurmerk komt, dat zij dat ook gaat promoten. Zij neemt de directe intake over in de toelichting. Ook dat is een winstpunt. Het is ook goed om te laten zien wat de mogelijkheden zijn bij recidive.

Wij zijn het over een paar dingen nog niet helemaal eens en daar zit ik echt mee. Zij maakt het daardoor niet echt makkelijk voor de CDA-fractie. Het betreft met name het moratorium. Ik heb nog eens nagelezen wat zij in de toelichting heeft gezegd, namelijk dat zij eind 2011 objectief wil vaststellen wat dat wettelijke moratorium kan gaan voorstellen. Deze toelichting moet aangepast worden, want het moet veel sneller. Het vrijwillige moratorium dat nu loopt, moet doorlopen. Daarnaast moeten wij meteen gaan inzetten op het objectief vaststellen ervan. Vervroeg de datum die daar staat nu eens met een jaar. Als zij dat in tweede termijn kan toezeggen, komen wij heel dicht bij elkaar.

De staatssecretaris heeft voorgesteld om 5 mln. naar het UWV te laten gaan, naar de werkpleinen. Wij geven er de voorkeur aan om dat geld te besteden aan mensen die daar al deskundig in zijn. Als dat de kredietbanken zijn, heb ik liever dat die 5 mln. daarheen gaat dan naar de werkpleinen van het UWV.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Voorzitter. Ik wil de gemeenten niet opzadelen met een onmogelijke opdracht, dus dat moratorium moet er komen. Ik heb goed begrepen dat de staatssecretaris op dat punt gesteund wil worden door de Kamer, dus daar zullen wij voor zorgen. Ik wil echter niet dat de staatssecretaris haar verantwoordelijkheid afschuift op gemeenten wanneer ik vraag, voor het derde achtereenvolgende jaar, om inzicht te bieden in de wachtlijsten. Ik vind het een technocratische antwoord dat het aan de gemeenten is en dat het is gedecentraliseerd. Dat is allemaal leuk en aardig, maar wij stoppen er extra geld in en ik wil volgend jaar kunnen weten wat de resultaten daarvan zijn geweest. Daarom wil ik op korte termijn inzicht in de wachtlijsten. Als zij dat weigert, ben ik zeer teleurgesteld. Dan zal ik daar ook een motie over indienen. Ik geloof dat alle collega's daar ook wel inzicht in willen.

De staatssecretaris zegt dat zij certificering belangrijk vindt, maar dat zij die niet verplicht gaat stellen in de wet. Zij zegt bovendien dat zij ook geen eisen gaat stellen aan de kwaliteit van bijvoorbeeld medewerkers. Ik snap dat niet. Betekent dat dat de bakker of een trainer van een voetbalvereniging straks schuldhulpverlening kan aanbieden, dat er totaal geen opleidingseisen zullen worden gesteld aan de schuldhulpverleners en dat zij dat allemaal overlaat aan gemeenten? Ik zou willen – dat is volgens mij

ook de wens van de gemeenten – dat daar op hoofdlijnen eisen aan worden gesteld.

Ten slotte kom ik op de DSB Bank. Dat looncessie niet kan en dat mensen naar de rechter kunnen als zij worden gechanteed en onder druk worden gezet, snap ik ook wel. Ik heb de staatssecretaris verzocht om bijvoorbeeld de Autoriteit Financiële Markten een onderzoek te laten doen, en om te bekijken of dergelijke praktijken bij andere banken voorkomen. Ik heb haar ook gevraagd om de DSB Bank en andere banken uit te sluiten van schuldhulpverlening. Zij zijn belanghebbenden en kunnen wat mij betreft geen schuldhulpverlening bieden.

De heer **Spekman** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor de antwoorden. Zij heeft een aantal toezeggingen gedaan en ik ga ervan uit dat wij die nog op papier krijgen, zoals die over de Pandhuiswet en het resultaat van de verschillende gesprekken die zij voert.

De **voorzitter**: Ik zal de toezeggingen aan het eind van de vergadering nog even noemen.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik wil graag een bevestiging van de staatssecretaris of het een toezegging was dat wij dat op enig moment terughoren. Dat had ik nog niet gehoord.

Wij blijven voorstander van een moratorium. Ik ben niet van plan om daar nu een motie over in te dienen omdat ik denk dat dit alleen maar zou leiden tot vertraging. Wij willen te zijner tijd echter wel een amendement indienen. Dat is volgens mij een veel eenvoudigere weg. Wij kunnen het misschien oneens zijn met elkaar. Ondertussen krijgen wij een brief van de staatssecretaris. Misschien staan daar andere argumenten in, maar vooralsnog ga ik ervan uit dat de argumenten voor het moratorium voor ons leidend zullen zijn.

De staatssecretaris heeft gezegd dat zij ervan uitgaat dat de Kamer het prettig vindt dat schuldhulpverlening op de werkpleinen plaatsvindt. Dat ondersteun ik. De vraag is echter hoe dat gebeurt. De manier waarop dat in Friesland gaat, namelijk dat de kredietbank daar zelf aanwezig is in plaats van via deskundigheidsbevordering, heeft mijn voorkeur. Hierdoor kunnen mensen namelijk gelijk op de goede plek terecht op het werkplein. Dat vind ik een heel goede methode. Daar heb ik dus een voorkeur voor. De toezegging over de jongeren vind ik eerlijk gezegd wat mager. De staatssecretaris heeft gezegd dat zij zich erop gaat beraden. Dat begrijp ik op zich, want het is een voorstel dat wat verder gaat. De ervaring hiermee in Nijmegen is overigens buitengewoon positief. De jongeren komen vaak nu niet in aanmerking voor schuldhulpverlening. Zij kunnen wel, met restricties, in aanmerking komen voor een saneringskrediet dat zij na hun studie moeten terugbetalen. Daarbij is er die wettelijke passage. Ik zou graag een brief ontvangen met een reactie op ons aanvalsplan met dit als hoofdelement, zodat ik weet wat er uit het beraden is gekomen en ik dat eventueel kan accorderen.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor de beantwoording van de vragen. Zij heeft mij gevraagd wat ik bedoelde met mijn opmerking over het doekje voor het bloeden. Ik vind het prima dat er een wetsvoorstel komt om het minnelijk traject wettelijk in te kaderen. Wij hebben echter een groot probleem, namelijk de versnippering over de verschillende ministeries. Ik heb gevraagd of de staatssecretaris bereid is om te onderzoeken op welke wijze er bij de verschillende ministeries kan worden gekomen tot een meer samenhangend beleid, waarmee recht wordt gedaan aan de schuldenaar. Waarom vraag ik dat? Straks hebben de gemeenten die zorgplicht en de regierol, maar zij hebben helemaal niets te zeggen over de ministeries. Zij zullen dus iedere keer tegen muren aanlopen, want er zijn heel complexe situaties. Als je

die allemaal hoort, vraag je je af hoe dat mogelijk is. Daar heeft het mee te maken. Als wij dit in gaan zetten, moeten wel alle randvoorwaarden aanwezig zijn voor gemeenten om hun regierol en zorgplicht op een juiste manier te kunnen inrichten.

De staatssecretaris heeft gezegd dat de preventiegelden ook worden ingezet op de werkpleinen. Ik wil wat anders. Op werkpleinen moet een heleboel expertise worden gegenereerd. Er zijn allerlei particuliere initiatieven en vrijwilligersorganisaties die gespecialiseerd zijn in persoonlijke begeleidingstrajecten. Ik ben begonnen met de opmerking dat vrijwilligersorganisaties in het gat springen. Ik bedoelde niet zozeer dat zij daar alleen mee moeten doorgaan, maar dat er sprake moet zijn van een sluitende schuldhulpverleningsaanpak. Het is niet goed dat mensen die tegen knelpunten aanlopen, maar op zoek moeten gaan naar vrijwilligers. Ik wil graag dat de schuldhulpverlening op dat moment zelf instrumenten in handen heeft om die op de juiste manier op te lossen.

Ik heb gevraagd naar de rechten van de schuldenaar als er toch sprake is van wachttijden. Is het dan mogelijk dat de schuldenaar op kosten van de gemeente naar een andere schuldhulpverleningsorganisatie gaat? Ik vind dat zij daar wel het recht toe moeten hebben.

De heer **Meeuwis** (VVD): Voorzitter. Ik probeer het nog een keer aan de hand van een voorbeeld. De staatssecretaris mag daarop reageren met ja of nee. Er zijn twee broers, de een heet Jan en de ander heet Kees. Zij zijn beiden bouwvakker. De een had pech en is een aantal jaren geleden ontslagen, kon geen vaste baan vinden en is als zelfstandig metselaar aan de gang gegaan. Zijn broer had de mazzel dat hij niet werd ontslagen en is nog steeds in loondienst. Zij doen hetzelfde werk, hebben dezelfde dingen en hebben ongeveer hetzelfde inkomen. De een krijgt dat als loon en de ander krijgt dat doordat hij een rekening stuurt en daar btw opzet. De een heet een werknemer en de ander heet een ondernemer, volgens onze definities. Zij leiden hetzelfde leven, wonen in dezelfde buurt, hebben dezelfde ellende en komen in dezelfde problemen, die onoverkomelijk zijn. Zegt de staatssecretaris dat volgens haar definitie Jan uiteindelijk wel in aanmerking komt voor hulpverlening en Kees per definitie niet voordat hij, in tegenstelling tot zijn broer Jan, zijn activiteiten als ondernemend metselaar heeft gestaakt?

De **voorzitter**: En dat binnen twee minuten. Dat vind ik heel bijzonder.

De heer **Meeuwis** (VVD): Het was anderhalve minuut.

De **voorzitter**: Dat hebt u goed bijgehouden, maar dat is ook binnen twee minuten. Ik begrijp dat de staatssecretaris meteen kan antwoorden.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Voorzitter. Laat ik eens proberen of ik met Jan en Kees kan beginnen. De heer Meeuwis heeft het heel mooi geschetst. Het zou heel flauw zijn van mij om te zeggen dat ik zo allerlei mensen naast elkaar kan zetten die in allerlei omstandigheden met dezelfde uitgangspositie toch op een heel andere manier in het leven komen te staan. Dat is te makkelijk. Wij hebben afgesproken dat de schuldhulpverlening aan natuurlijke personen met een onderneming op een andere manier gaat dan die aan natuurlijke personen zonder onderneming. Dat is een lastige problematiek. Als je het heel zwart-wit bekijkt, is dit een verhaal dat hout snijdt. Als het voortbestaan van de onderneming echter in gevaar is vanwege hoogoplopende schulden, zakelijk of privé, is de eerste stap dat de zelfstandige nagaat of hij zijn problemen zelf kan oplossen via de bank. Als de bank nee zegt, kan die zelfstandige een beroep doen op het Bbz. Ook hier is de gemeente aan zet en dat is prettig, want dan ziet de gemeente de persoon Kees. De gemeente zal een onderzoek doen naar de levensvatbaarheid van de onderneming. Als die onder-

neming levensvatbaar is, kan worden besloten tot het verstrekken van extra bedrijfskapitaal en kan Kees gewoon verder. Dan worden de schulden geherfinancierd. Kees heeft het krediet dan niet bij de bank kunnen krijgen, maar wel bij de gemeente. Dat geldt ook als die te hoog opgelopen schulden niet alleen met de onderneming te maken hebben, maar met de privésituatie van Kees. Dat vind ik al heel fijn. Bij de toepassing van het Bbz wordt van de zelfstandige, dus van Kees, geëist dat het privévermogen en goederen die geen zakelijke bestemming hebben te gelde worden gemaakt als dat redelijkerwijs mogelijk is. Het gaat om bijstandverlening en dan mag ook van de zelfstandige worden verwacht dat hij alles in het werk stelt om zijn bedrijf te continueren. Het Bbz is er dus echt op gericht om Kees uit het slop te helpen. Als blijkt dat zijn onderneming niet levensvatbaar is, is dat een gegeven. Dan moet die onderneming worden geliquideerd. Dan komt Kees, net als Jan, in aanmerking voor hulpverlening op basis van hetgeen wij vandaag bespreken. Die route moet wel worden gevolgd. Ik vind het op zich een prima route, dat de gemeente ook met zzp'ers mee kan tobben over de vraag of zij een doorstart kunnen maken met hun bedrijf.

De heer **Meeuwis** (VVD): De minnelijke regeling biedt een aantal mogelijkheden. Daar is de staatssecretaris in de eerste termijn – dat had ik nog willen zeggen, maar daar heb ik die 30 seconden nog voor – uitstekend op ingegaan. Die regeling biedt een aantal vormen van bescherming die in die andere regelingen niet zitten. Als er verdien capaciteit is – die voorwaarde is terecht – moeten die mensen toch uiteindelijk van die bescherming gebruik kunnen maken zonder dat de boel wordt geliquideerd. Ik vraag de staatssecretaris om dat mee te nemen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik heb getracht om dit voorbeeld heel minutieus af te pellen en om precies te schetsen wat in dit geval het perspectief voor Kees is en welke hulp hij kan krijgen bij de gemeente. Als het bedrijf niet meer levensvatbaar is, komt Kees, net als Jan, in aanmerking voor hetgeen voor alle burgers van die gemeente geldt. Mevrouw Ortega blijft ervoor pleiten dat de ministeries een meer samenhangend beleid entameren opdat gemeenten hun regierol beter kunnen uitvoeren. Dat bepleit ik met haar. Daar waar ik dat kan, zal ik dat uiteraard helpen bewerkstelligen. Daar hebben wij net al over gesproken in de context van Justitie en Financiën en zo moet dat ook, want anders kan de gemeente haar zorgplicht niet ordentelijk uitvoeren. Wij proberen gemeenten zo goed mogelijk in stelling te brengen. Als de VNG of gemeenten afzonderlijk bij mij dingen aankaarten die mijn collega's betreffen, neem ik die uiteraard mee naar mijn collega's en probeer ik met hen tot een oplossing te komen.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik wil de staatssecretaris in elk geval wijzen op het invorderingsbeleid. Dat moet samenhangender worden.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ja, bedankt. Mevrouw Ortega heeft ook aandacht gevraagd voor preventie versus persoonlijke begeleiding. Dat kan ook en-en zijn. Wij leven nu in moeilijke tijden door de recessie. Het kan voorkomen dat mensen zich melden op het werkplein, bij het UWV of de gemeente, zeggen dat zij in de WW komen doordat zij hun baan zijn kwijtgeraakt, dus dat zij naar 75% van hun laatstverdiende loon gaan, en vragen hoe zij de tering naar de nering kunnen zetten. Dan is het essentieel dat men op dat werkplein goed inzicht biedt in de wijze waarop zij preventief maatregelen kunnen nemen zodat zij niet in schulden verzeild raken, zelfs niet als zij onverhoopt van de WW in de bijstand terechtkomen. Daarom vind ik het zo belangrijk om die werkpleinen goed te equiperen voor de preventie. De opmerking van mevrouw Ortega snijdt

ook hout. Ik vind dat en-en belangrijk. Daarom heb ik al gezegd dat persoonlijke begeleiding door vrijwilligers ook kan worden medegefinancierd uit de 130 mln. Dat is essentieel, zeker in deze periode van recessie. Daarom is het goed om dat op projectbasis te doen, zodat het voor een beperkte tijd is.

Mevrouw Ortega vroeg of de schuldenaar naar een andere schuldhulpverlener kan wanneer een gemeente niet vier weken doet waartoe zij is gehouden. Ik vind dat wij dat moeten meenemen in de memorie van toelichting. Als een gemeente die deadline niet haalt, vind ik eigenlijk dat de gemeente ervoor moet zorgen dat iemand elders hulp kan halen. Sterker nog, daar moet de gemeente hem bij begeleiden.

De heer Spekman heeft in zijn tweede termijn nog een keer naar het tijdspad van de Pandhuiswet gevraagd. Daar zal ik inzicht in bieden, heb ik toegezegd. Ik heb goed begrepen wat hij zei over het moratorium. Ik denk dat wij daar in eerste termijn voldoende op zijn ingegaan. Wij weten van elkaar waar wij staan wat dit betreft. Ik heb al iets gezegd over de schuldhulpverlening op de werkpleinen in antwoord op een vraag van mevrouw Ortega.

Ik wil heel graag nader bedenken hoe wij een eventueel saneringskrediet voor jongeren verder aan de vork kunnen steken. Ik vind het bijzonder sympathiek, maar ik vind wel dat wij de gemeenten op pad moeten sturen met iets wat werkbaar is. Ik wil graag eerst het voorstel lezen, want dat heb ik nog niet kunnen doen. Ik zal daar vervolgens een plan op trekken. Ik zal kijken of ik dat meeneem in de memorie van toelichting of dat ik met de Kamer bespreek hoe wij daar vorm en inhoud aan kunnen geven. Ik vind ook dat ik het eerlijk moet laten weten als ik daar geen perspectief in zie. Ik zal eerst het voorstel lezen.

De heer **Spekman** (PvdA): Wanneer komt uw reactie? Ik vraag geen ontzettende spoed, maar ik wil wel graag weten wanneer ik een reactie kan verwachten. Ik vind het wel belangrijk dat jongeren blijven studeren.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ja, natuurlijk. Ik vind ook dat het thuishoort in de opmaat naar de wet. Ik kijk of wij die reactie kunnen meenemen in het tijdspad van de wet.

Ik heb goed gehoord wat mevrouw Karabulut zei over het moratorium, maar daar is al voldoende over gezegd.

Een ander punt betreft inzicht in de wachtlijsten. Toen mevrouw Karabulut zei dat zij het wezenlijk vindt om dat in de context te doen van deze extra impuls, kon ik mij er meer bij aansluiten. Dat wil ik namelijk zelf ook graag. Wij gaan monitoren en wij willen graag inzicht krijgen in hetgeen wij op basis van die extra middelen willen krijgen. Dat gaat om het onderzoeken – dat was geen schering en inslag, maar dat ga ik nu entameren omdat het een specifieke uitkering betreft – van de brede toegankelijkheid van de schuldhulpverlening, de lengte van de wacht- en doorlooptijden en de mate waarin de gemeenten erin slagen om die extra toeloop op de schuldhulpverlening op te vangen. Dat kan je alleen maar goed onderzoeken als je weet hoe groot de extra toeloop is. Dat is er dus in verdisconteerd.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dan mis ik toch de thermometer van de staatssecretaris. Het gaat mij niet alleen om de extra toeloop of de inzet van de extra middelen. Het gaat mij gewoon om inzicht in de wachtlijsten voor schuldhulpverlening in Nederland. Ik wil weten hoe lang mensen moeten wachten in gemeenten voordat zij überhaupt aan bod komen. Dat wij dan volgend jaar opnieuw bekijken hoe het met de wachtlijsten staat, spreekt voor zich.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Volgens mij hebben wij daar geen verschil van mening over. Mevrouw Karabulut heeft in eerste en in tweede termijn

aandacht gevraagd voor kwaliteitseisen voor schuldhulpverlening. Wij hebben nu al regels voor de uitoefening van schuldhulpverlening; deze staan in de Wet op het financieel toezicht en de Wet op het consumentenkrediet. Bij de certificering speelt de kwaliteit ook een grote rol. De verantwoordelijkheid voor de keuze wie wordt ingehuurd, ligt natuurlijk bij de gemeenten.

Mevrouw **Karabulut** stelde dat de DSB Bank eigenlijk niet aan schuldhulpverlening zou mogen doen. Banken kunnen binnen de wettelijke kaders coachen. Dat is nu eenmaal zo. Daar mag echter absoluut geen misbruik van worden gemaakt. Ik denk dat het heel helder is dat de DSB Bank niet voor niets een boete is opgelegd. Zodra er misbruik wordt gemaakt, zijn er in dit land goede routes om dat aan de kaak te stellen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik heb toch echt sterk het gevoel dat de staatssecretaris niet op mijn vragen in wil gaan. De DSB Bank heeft een boete gekregen omdat deze zich niet aan de zorgplicht hield door mensen met torenhoge hypotheek op te zadelen. Vervolgens flikken ze het ook nog eens om mensen op de gedupeerden af te sturen om ze onder druk een akte van looncessie te laten tekenen waardoor zij eigenlijk levenslang zijn veroordeeld tot Dirk Scheringa. Ik heb de staatssecretaris gevraagd om daar een onderzoek naar in te stellen, bijvoorbeeld via de AFM, en om te kijken of dat bij meer banken voorkomt. Daarnaast heb ik haar gevraagd om er bij de schuldhulpverleningsorganisaties op aan te dringen om deze mensen te helpen, als zij aankloppen, om die looncessie ongedaan te maken.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat laatste doen de schuldhulpverleners al. Dat is voor de schuldenaars een bijzonder belangrijk fenomeen, dat zij weer uit de valkuil van die cessie kunnen komen. Het laten tekenen van zo'n akte is eigenlijk misbruik maken van de kwetsbaarheid van mensen die diep in de schulden zitten. Over het eerste punt zijn schriftelijke vragen gesteld en die zijn beantwoord.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Sorry dat ik doorga, voorzitter. De vragen zijn niet beantwoord. Ik heb schriftelijke vragen gesteld over budgetcoaches die zouden worden ingezet. Dat blijken nu mannetjes en vrouwtjes te zijn die mensen onder druk laten tekenen. Mijn vraag is of de staatssecretaris bereid is om een onderzoek te laten instellen door de AFM naar deze praktijken. Ik geloof dat de heer Spekman en mevrouw Vos dat ook willen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Volgens mij liggen die vragen er dus. Die dienen beantwoord te worden door Financiën en SZW samen en dat gaat ook gebeuren. Dat zullen wij ordentelijk doen. Ik vraag de schuldhulpverleners uiteraard om heel alert te zijn op dit soort praktijken. De gemeenten doen dat ook als het gaat om hun schuldhulpverleners. Ik heb ook begrepen dat de NVVK, de vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren, inmiddels in gesprek is met de DSB Bank. Ik ben benieuwd naar de uitkomst daarvan. Het mag duidelijk zijn dat ik hier ook niet erg blij mee ben.

Ik heb begrepen wat mevrouw Blanksma in haar tweede termijn zei over het moratorium. Zij heeft uitgesproken dat zij de middelen voor de preventie op de werkpleinen liever naar de kredietbanken zou zien gaan. Ik vind het belangrijk dat op die werkpleinen echt de hand aan de ploeg kan worden geslagen als het gaat om preventie. Ik stel voor om de voorgestelde verdeling van de 130 mln. extra middelen te handhaven. Kredietbanken zijn overigens al heel vaak actief op de werkpleinen wat betreft preventie.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik had nog een vraag over de toelichting rond het moratorium. Is de staatssecretaris, horende de

Kamer, bereid om nog eens naar die toelichting te kijken om er enige vrijblijvendheid uit te halen of een versnelling in de procedure in op te nemen? Voor mij hoeft er niet eindeloos geëvalueerd en onderzocht te worden. Zij kan wat strakker aan de slag. Is zij bereid om, gehoord te Kamer, nog eens naar die toelichting te kijken en met een voorstel te komen om deze aan te passen? Anders komen wij in een impasse.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Natuurlijk ben ik bereid om daar nog een keer naar te kijken. Ik moet dan ook heel nauwgezet kijken of het tijdpad dat wij hebben geschetst, kan worden verkort.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Wanneer kunnen wij daar inzicht in hebben? Anders dien ik een motie in en dan dwingen wij het af. Als wij nu met elkaar een afspraak kunnen maken dat de Kamer inzicht wordt geboden of kan worden versneld en, zo ja, waar en welke consequenties dat heeft, is dat prima.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik kan dit punt meenemen bij het wetsvoorstel, net als de andere onderdelen. In het tijdpad bij het wetsvoorstel moet ik hier inzicht in bieden.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Ik begrijp het nog niet precies. Ik vraag expliciet om een aanpassing van de toelichting.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ja, dat begrijp ik. Wij nemen dat mee bij de verdere totstandkoming van de wet.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Oké, en anders moeten wij een amendement indienen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ja. Wat ik gezegd heb over de werkpleinen, is ook helder, denk ik.

De **voorzitter**: Ik dank de staatssecretaris voor haar beantwoording in tweede termijn. Ik heb vijf toezeggingen van de staatssecretaris genoteerd en die zal ik even noemen. Ik vraag aan het ministerie om mee te luisteren of wij die zorgvuldig hebben opgeschreven.

Toezeggingen

- De staatssecretaris zal de Kamer per brief informeren over het tijdpad voor het moratorium. In deze brief zal ook het standpunt ten aanzien van het voorstel van de gerechtsdeurwaarders worden opgenomen.
- Zodra het advies van het CBP inzake het LIS binnen is, zal dit per ommegaande aan de Kamer worden gezonden. Vervolgens zal het kabinet zo snel mogelijk zijn standpunt hierover aan de Kamer zenden.
- Begin 2010 zal de Kamer inzicht worden gegeven in de wachtlijsten en de doorlooptijden in de schuldhulpverlening.
- De staatssecretaris zal de Kamer informeren over het tijdpad inzake de Pandhuiswet.
- De reactie op het plan van de heer Spekman over de jeugd zal naar de Kamer worden gezonden binnen het kader van de wet.

Mevrouw **Blanksma-van den Heuvel** (CDA): Er zijn meer afspraken gemaakt. Dat waren er meer dan vijf.

De **voorzitter**: Dit zijn de brieven. Dit zijn zaken die formeel worden opgenomen in de toezeggingenregistratie. Van andere zaken heeft de staatssecretaris aangegeven dat zij die zal meenemen in de memorie van toelichting.